RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1880. Andra Kammaren. N:o 18.

Lördagen den 6 Mars

Kl. 7 e. m.

fortsattes det på förmiddagen hållna sammanträde.

§ 1.

Upplästes ett så lydande sjukbetyg:

Att ledamoten af Riksdagens Andra Kammare, Grosshandlaren Ludvig Peyron, till följd af ett giktanfall, är förhindrad att tillsvidare deltaga i Kammarens sammanträden, intygas.

Stockholm den 6 Februari 1880.

Conr. Hahn.
Med. Doktor, Ch. Mag.

§ 2.

Herr Statsrådet m. m. H. L. Forssell aflemnade följande Kongl. Maj:ts propositioner till Riksdagen:

1:o) angående förlängning af arrenderätten till indragna militiebostället Smuttan i Stockholms län;

2:o) angående anvisande af pension å allmänna indragningsstaten för aflidne Landshöfdingen J. G. S. de Marés enka och barn; samt

3:o) angående upplåtelse till Visby stad af den inom staden belägna så kallade landtränteritomten.

Herr Talmannen mottog dessa Kongl. propositioner med förklarande, att Kammaren skulle egna dem grundlagsenlig behandling; hvarefter samma propositioner bordlades.

§ 3.

Om ändring i tiden för folkskolelärareplatsers af- och tillträdande.

Föredrogs Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 2 (i samlingen N:o 3), i anledning af Herr Grefve A. Pipers motion, N:o 40, angående ändring i gällande stadgande om tiden för folkskolelärareplatsers af- och tillträdande.

Om ändring i tiden för folkskolelärareplatsers af- och tillträdande. (Forts.)

Uti berörda motion var föreslaget,

»att Riksdagen ville hos Kongl. Maj:t anhålla, det nu gällande förordning om folkskolelärareplatsers af- och tillträdande måtte förändras sålunda:

1:o att, sedan val af folkskolelärare egt rum, tjensten bör af honom tillträdas å den af de i Kongl. Kungörelsen af den 21 December 1877 bestämda laga af- och tillträdestider, som inträffa näst efter *nittio* dagar från det valet vunnit laga kraft; och

2:o att folkskolelärare, som från sin innehafvande tjenst vill afgå, vare skyldig att hos vederbörande skolråd senast nittio dagar före sin afflyttning derom göra anmälan.»

Utskottet hade, i anledning af samma motion, gjort följande hemställan:

»att Andra Kammaren för sin del beslutar, att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller, att Kongl. Maj:t täcktes med afseende på af- och tillträdestider vid folkskoleläraretjenster dels utfärda bestämmelser, som bereda skolrådet i den ort, hvarest folkskolelärare från innehafvande befattning skall afgå, tillfälle att angående laga kraftvunnet val i den ort, der han skall tjenst tillträda, ofördröjligen erhålla tillförlitlig kännedom, dels föreskrifva lämplig tid, inom hvilken folkskolelärare, som utan sökt och erhållen transport till annan skollärarresyssla vill sin befattning lemna, skall om sin afgång hos vederbörande skolråd göra anmälan.»

Motionären, Grefve Piper, anförde: Oaktadt det Utskott, som haft min motion till behandling, icke ansett sig kunna till alla detaljer godkänna hvad jag deri föreslagit, så har dock Utskottet i hufvudsak erkänt önskvärdheten af de utaf mig påpekade förändringar i den nuvarande förordningen, rörande laga af- och tillträdestider för folkskolelärare. Efter den särdeles uttömmande och omsorgsfulla behandling, ärendet fått i Utskottet, kan jag icke annat än finna mig fullt tillfredsställd och sluter mig derför till Utskottet, öfvertygad att, om Riksdagen behagar aflåta en underdånig skrifvelse i enlighet med Utskottets utlåtande och Kongl. Maj:t sedermera förordnar om ändring i samma syfte, de väsentligaste bland de olägenheter, jag i motionen påpekat, skola blifva afhjelpta. Jag inskränker mig således nu till att anhålla om Kammarens medverkan härtill och yrkar för min del bifall till Utskottets förslag.

Vidare anfördes icke. Kammaren biföll Utskottets hemställan; och skulle detta beslut, jemlikt 63 § Riksdagsordningen, genom utdrag af protokollet Medkammaren delgifvas.

§ 4.

Föredrogs och bifölls Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 3 (i samlingen N:o 4), i anledning af J. M. Svenssons och J. E. Johanssons motion, N:o 78, samt S. Anderssons motion, N:o 80, om förändrad röstberäkning vid val af folkskolelärare; hvilket beslut skulle, enligt 63 § Riksdagsordningen, medelst utdrag af protokollet delgifvas Medkammaren.

§ 5.

Skedde föredragning af Stats-Utskottets Utlåtande N:o 11, angående regleringen af utgifterna under riksstatens Sjunde hufvudtitel.

Ingressen jemte *punkterna 1—5.*

Biföllos.

Punkten 6.

Af Kongl. Maj:t var föreslaget, *Om anslag till skogsväsendet.*

att, beträffande anslagen till *skogsväsendet,* det bestämda anslaget måtte, för beredande af ålderstillägg åt dertill berättigade jägmästare och för afjemnande af öretal till krontal, ökas med 5,300 kronor 3 öre, eller från 447,212 kronor 97 öre till 452,513 kronor, och förslagsanslaget 900 kronor beräknas 570 kronor högre, eller till 1,470 kronor, och uppföras i riksstaten under rubrik: »indelning och dermed jemförlig anvisning, på förslag: friheter»; men reservationsanslaget deremot minskas med sammanlagdt 5,870 kronor, eller från 273,500 kronor till 267,630 kronor, så att summan af anslagen för skogsväsendet komme att blifva 721,613 kronor i stället för nuvarande beloppet 721,612 kronor 97 öre.

Utskottet hade hemstält,

att hvad Kongl. Maj:t sålunda föreslagit måtte vinna Riksdagens bifall.

Sedan fördragning skett af denna hemställan, yttrade

Herr Burman: Mången jemte mig kände en upprigtig glädje, då en skogsstyrelse tillsattes, som det skulle åligga att vårda och förvalta statens vidsträckta och dyrbara skogar. Men denna glädje blef åtminstone icke för mig långvarig; och jag tror icke heller den skall blifva det för någon annan än möjligtvis skogsstatens egna

Om anslag till skogsväsendet. (Forts.)

tjenstemän, så vida styrelsen får fortgå lika oefterrättligt som hittills. Å sidan 184 af statsrevisorernes senast afgifna berättelse finna vi, att värdet af statsverkets under skogsstyrelsens förvaltning stående skogar år 1877 uppgick till 33,039,000 kronor, i hvilken summa dock ej inberäknats värdet af de skogar, som tillhöra de många boställen, hvilka blifvit till staten indragna. Man ser vidare, att statsverkets inkomst af skogsmedel utgjorde:

år 1874	820,064: 05,	
» 1875	1,022,535: 85,	
» 1876	1,093,479: 00,	och
» 1877	1,072,282: 83,	

under det utgifterna, som

år 1874 utgjorde	404,126: 44,	
» 1875 uppgingo till	644,168: 82,	
» 1876 » »	840,078: 94	och
» 1877 belöpte sig till	824,522: 73.	

I procent af värdet beräknadt hafva statsverkets bruttoinkomster och utgifter af skogsmedel, äfvensom nettobehållningen deraf, utgjort: år 1874: bruttoinkomst 2.77, utgift 1.37, nettobehållning 1.40; år 1875: resp. 3.40, 2.14 och 1.26; år 1876: samma belopp som det föregående året; samt år 1877: resp. 3.25, 2.50 och 0.75; varande härvid ej inberäknadt värdet af den skogsareal, som icke står under skogsstyrelsens omedelbara förvaltning. För åren 1878 och 1879 har man naturligtvis ännu icke reda på hvad inkomsterna utgjort, men min fulla öfvertygelse är, att de åtminstone under sistlidne år icke betäcka utgifterna; och fortfar det år från år på detta sätt, så komma vi slutligen derhän, att staten, i stället för att draga inkomst af sin skogsegendom, gör förlust derpå.

En hvar egendomsegare söker väl att till förvaltare af sin affär erhålla en insigtsfull, kunnig och erfaren person med kännedom om den trakt, der egendomen är belägen, samt med nit och arbetslust. Dessa egenskaper synes dock icke skogsstyrelsen fordra af sina tjenstemän. Åtminstone hafva till Norrbottens län, der staten har sina vidlyftigaste och kanske värdefullaste skogar, ofta skickats unge män med idéer, importerade från Tyskland, och med erfarenhet från skolbänken eller möjligen från något experimentalfält, samt, jag nödgas tillägga det, med en verksamhetslust, starkt påverkad af det moderna skriket om öfveransträngning.

Jag ämnar visserligen icke framställa yrkande om afslag å hvad Stats-Utskottet i denna punkt tillstyrkt; men jag skulle önska, att Riksdagens revisorer ville noga granska och genomgå skogsstatens ställning och, ifall det oefterrättlighetstillstånd, som nu eger rum, icke kan afhjelpas, föreslå de svenska statsskogarnes bortarrenderande eller rent af försäljning, äfvensom hela skogsstatens sättande på indragning. Jag är öfvertygad om, att vare sig inkomsten af arrendet eller räntan af försäljningssumman skall vara tillräcklig att be-

kosta en sådan indragningsstat, på samma gång jag är säker på, att skogarne genom en dylik åtgärd skola derutöfver gifva större inkomst än hvad för närvarande är händelsen. *Om anslag till skogsväsendet.* (Forts.)

Herr Johan Anderson i Tenhult: Det är icke så mycket att undra öfver, att staten icke erhåller någon behållning af sina skogar, så som de för närvarande skötas. Jag har i dagarne fått ett bref från en af mina bekanta, som visserligen icke arrenderar något staten tillhörigt boställe, men bor på ett sådant, och i detta bref heter det:

»Nyligen hölls här vid bostället auktion på kronoparken, hvilken ock såldes för 40 kronor 50 öre; mera kunde icke erhållas, ehuru flera spekulanter voro närvarande. Men märk nu, kronofogdens resa kostade 34 kronor 80 öre; och har jag hört, att skogvaktaren erhöll för utstämplingen mer än 20 kronor, således för att erhålla skogsvärdet 40 $^1/_2$ kronor måste i omkostnader utbetalas 54 kronor 80 öre, — hvad skall man säga om en sådan skogshushållning? —»

Jag förmodar, att statsverket, utom dessa utgifter, måst betala reseersättning åt jägmästaren i orten, så att förlusten för staten blifvit ännu större.

Jag vill för närvarande icke framställa något yrkande, men jag har ansett mig böra fästa uppmärksamheten på, huru skogsstyrelsen sköter sin förvaltning.

Herr Magnus Jonsson: För att icke den förste talaren må stå ensam med sin mening, ber jag att få till någon del understödja honom. Jag var nästan sinnad att vid denna riksdag väcka motion om, att staten skulle till skogsstyrelsen afstå sina skogar på det sätt, att skogsstyrelsen finge för egen räkning förvalta och sköta dem, samt föda och löna sig deraf det bästa hon kunde. Ty jag är fullt öfvertygad om, att statsverket, om skogarne skola fortfarande för dess räkning förvaltas, inom icke så många år får vidkännas för skogsväsendet ganska dryga utgifter utöfver hvad skogarne då kunna lemna i inkomst. För min del tror jag, att, derest regeringen icke tager i tu med saken, det skulle vara i statens sanna intresse, att en dylik anordning vidtages. Emellertid då icke nu föreligger något förslag i denna rigtning, har jag icke något yrkande att göra.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad, hvarefter Kammaren biföll Utskottets hemställan.

Punkterna 7—20.

Biföllos.

Punkten 21.

Om anslag för anställande af prof med den Wedelinska kontrollapparaten.

I sin inom Andra Kammaren afgifna motion, N:o 103, hade Herr *S. L. Sjöblom* — jemte förmälan, hurusom de kostnader, hvilka oundvikligen vore förknippade med den i vårt land nu brukliga metod för kontrollering af bränvins- och sprittillverkningen, äfvensom den otillräckliga säkerhet mot underslef och misstag, som nämnde metod beredde, under en följd af år så väl i Sverige som i andra länder framkallat försök att ersätta den mer kostsamma och otillförlitliga kontroll, som vunnes genom personligt arbete, med en kontroll, som, jemte den ej oväsentliga fördelen af en högst betydlig minskning i statsutgifter, erbjöde den trygghet i afseende å uppgifternas tillförlitlighet, som endast genom en fullkomligt regelmessigt arbetande apparat stode att vinna, — samt under åberopande af åtskilliga motionen bifogade intyg rörande en af Ingeniören C. R. Wedelin uppfunnen spritkontrollapparat, på grund häraf och af i öfrigt anförda skäl föreslagit, att Riksdagen måtte till Kongl. Maj:ts förfogande ställa ett förslagsanslag å ett tusen kronor till bestridande af kostnaderna för den undersökning och de praktiska försök, som för utrönande af nämnda spritkontrollapparats användbarhet vid brännerierna i riket kunde finnas nödiga.

Utskottet, som i förevarande punkt yttrat sig öfver berörda förslag, hade på anförda skäl hemstält,

att förslaget icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Ordet begärdes af

Herr Sven Andreasson, hvilken jemte Herr *C. J. Ödman* inom Utskottet anmält reservation mot nämnda hemställan och som nu yttrade: Jag har icke kunnat gilla det slut hvartill Utskottet kommit i denna punkt; och som Herrarne se, har jag derföre också vid betänkandet fogat en reservation.

Man kan visserligen säga, att denna fråga är liten, men man kan också å andra sidan säga, att den är stor. Den är så till vida liten, som motionären begärt ett litet understöd för den ifrågavarande apparatens undersökning, men man kan, å andra sidan med lika skäl säga, att den är stor, derför att frågan gäller en sak, som, om man så vill, i framtiden kan erhålla stor betydelse. Det gäller här nemligen en *svensk* uppfinning, som söker att täfla med en utländsk, en tysk. Utskottet har emellertid föreslagit, att denna *svenska* uppfinning skall qväfvas i sin brodd. Men då Herr Wedelin på sin uppfinning nedlagt mycket arbete, och genom intyg af personer, hvilka kunna anses såsom auktoriteter i denna sak, och dem jag förmodar och hoppas Herrarne läst, visat, att hans kontrollapparat kan täfla med den tyska, anser jag det vara illa handladt emot

en person, som genom forskningar och uppfinningar söker befordra landets nytta, att helt och hållet visa tillbaka, hvad han här velat framhålla.

Om anslag för anställande af prof med den Wedelinska kontrollapparaten. (Forts.)

Utskottet har i sitt betänkande sagt: »då hvad sålunda i korthet anförts synts Utskottet ådagalägga» etc. Utskottet skulle således hafva ingått uti pröfning af apparatens beståndsdelar och beskaffenhet. Jag fruktar, att största delen af Utskottets ledamöter icke kan bedöma detta, liksom jag icke sjelf tilltror mig att afgöra, hvilkendera apparaten är den bästa, den Siemens-Halskeska, hvilkens inköpande af staten är ifrågasatt, eller den Wedelinska, för hvilkens profvande ett obetydligt anslag här blifvit begärdt, men då han redan förut, på sätt han blifvit tillrådd, vid ett bränneri låtit afprofva densamma och dessutom sjelf förklarat sig vilja på egen bekostnad biträda vid profningen, så tror jag icke, att det kan vara rätt att afslå motionen på den grund endast, att Utskottet *icke tror*, att apparaten har de egenskaper uppfinnaren uppgifvit.

Utskottet säger: »då hvad sålunda i korthet anförts synts Utskottet ådagalägga, att den af Ingeniören Wedelin uppfunna kontrollapparaten, om än sinnrikt uttänkt och i flera hänseenden värd erkännande, likväl icke uppfyller det oafvisliga vilkoret för dylika apparaters förmåga att motsvara sitt ändamål, nemligen att vara sjelfverkande, samt denna brist icke lärer kunna med den ifrågavarande konstruktionen undanrödjas, synes det vara alldeles ändamålslöst att rörande denna apparats användbarhet vid brännerierna i riket anställa särskilda undersökningar.» Ja, befinnes det, att kontrollapparaten är oduglig, har man ju icke i alla fall vågat så särdeles mycket på apparaten, om man låtit den försökas. Jag tror väl uppfinnaren begått ett misstag och det är, att han med chefen för kontrollbyrån fört en något för positiv skriftvexling, ty man vinner icke målet genom att så positivt och så att säga tvärsäkert framhålla sin sak. Det skulle åtminstone hafva varit mycket klokare, om han i synnerhet på slutet af sin korrespondens, hvilken jag hoppas Kammarens ledamöter läst, enär den blifvit utdelad till Kammarens ledamöter, fört ett mindre högt språk än han i verkligheten gjort. Men då det är sannolikt, om än icke till fullo ådagalagdt, efter hvad jag hört af flera framstående fackmän, att den Wedelinska apparaten kan fullkomligt väl täfla med den Siemens-Halskeska, kan jag verkligen icke förstå, hvarföre den skulle affärdas så knapphändigt som Utskottet gjort.

Om man tager i betraktande de undersökningar, som vid Enskede skett med den Siemens-Halskeska apparaten, hvilken, såsom Utskottet säger, blifvit ifrågasatt att införas vid brännerierna här i landet, så ser det nästan ut, som om man nu blifvit rädd för den Wedelinska apparaten, sedan Herr Wedelin hembjudit densamma till staten eller åtminstone begärt att få densamma undersökt genom statens medverkan, och hvarför har man icke tänkt på förut att införa den Siemens-Halskeska apparaten vid brännerierna, då det är flera

Om anslag för anställande af prof med den Wedelinska kontrollapparaten. (Forts.)

år sedan den försöktes vid Enskede. Jag tycker dock icke, att det kan vara rätt att söka qväfva den senare apparaten, utan man bör väl åtminstone pröfva, om den kan hålla stången med den utländska; kan den icke detta, må den då stå sitt kast. Efter hvad jag hört af sakkunniga personer och deribland af sådana, som sjelfva ega brännerier, lärer dessutom ingendera apparaten fullkomligt uppfylla sitt ändamål; ja, en person, på hvars omdöme jag i detta fall fullt litar, har till och med påstått, att man med hvilken som helst af apparaterna skulle kunna försnilla minst 10 procent af det tillverkade bränvinet. Jag vill visst icke påstå, att jag förstår att bedöma hvarken den ena eller den andra apparatens företräden, men jag anser, det är billigt, att man åtminstone låter den svenska komma under pröfning, på det man icke måtte afskräcka andra uppfinnare, som möjligen kunde blifva rädda för att få dela samma öde som Herr Wedelin.

Jag skall icke yttra något vidare, förrän jag fått höra, om någon annan uppträder jemte mig, utan inskränker mig för närvarande att yrka bifall till motionärens förslag.

I detta anförande instämde Herr *Westerdal.*

Herr Sven Nilsson: Jag tror för min del, att Stats-Utskottet i den nu föreliggande frågan haft särdeles goda skäl för det slut, hvartill Utskottet kommit. Om denna apparat, som den föregående talaren så varmt förordade, hade kunnat tillfredsställa alla de fordringar, som man bör ställa på en sådan apparat, tror jag icke, att Riksdagen blifvit besvärad med saken, lika som jag tror, att Stats-Utskottet icke heller skulle hafva kommit till detta slut, utan att Utskottet tvärtom skulle hafva tillstyrkt motionärens förslag.

Denna fråga är icke ny. Den har först varit föremål för öfver-öfverläggningar icke allenast i pressen, utan äfven inom den komité, som Kongl. Maj:t tillsatt för behandling af frågor rörande bränvinstillverkningen och beskattningen deraf m. m. Denna komité har äfven förehaft frågan, huruvida den af Herr Wedelin uppfunna kontrollapparaten är förtjent af så mycken uppmärksamhet, att den från statens sida bör närmare undersökas eller icke; och då jag haft äran deltaga i denna komités arbeten, har jag också varit i tillfälle att göra mig något hemmastadd i ämnet.

Nu har den föregående talaren sagt, att det här vore fråga om en täflan mellan en svensk och en tysk uppfinnare, och att det vid sådant förhållande icke borde vara skäl att låta den svenske uppfinnaren stå tillbaka för den tyske. Men, mine Herrar, hvad som i första rummet bör tillses, är väl, hvilken uppfinning det är, som lemnar det största gagnet. Detta har jag haft till mål vid mitt bedömande af frågan; och jag har kommit till det resultat, att den tyska uppfinningen är långt före den svenska och att den sistnämnda icke på långt när kan jemföras med den förra. Jag vill nu bedja att få angifva skälen för denna min uppfattning.

Om anslag för anställande af prof med den Wedelinska kontrollapparaten. (Forts.)

Den svenske uppfinnarens apparat har, enligt min åsigt, två grundfel, som för denna apparat äro ohjelpliga. Först och främst har denna apparat ett stort fel, bestående deri, att den icke är sjelfverkande. Nu hafva vi visserligen fått utdelad på Kammarens bord en brochyr, som af Kammarens ledamöter torde vara känd, uti hvilken den ärade uppfinnaren af den svenska apparaten försökt försvara sig med, att apparaten skulle vara sjelfverkande. Detta visar, att uppfinnaren icke förstår, hvad han menar med en sjelfverkande apparat, eller vill han icke förstå det. Men jag ber likväl att få hänvisa de af Kammarens ledamöter, som icke fästat uppmärksamheten på denna brochyrs innehåll, till ett yttrande, som sannolikt emot uppfinnarens vilja influtit i brochyren och förekommer på sidan 49 i sista punkten, der han sjelf helt och hållet ådagalagt att, oaktadt han förut sagt, att apparaten är sjelfverkande, densamma dock icke är det, nemligen så till vida att, efter det bränvinet passerat apparaten, kontrollören måste *profva* detsamma. På andra ställen i brochyren, lika som af löjtnant Linders intyg, framgår dessutom, att kontrollören skall både *mäta* och *profva* bränvinet, ett tillräckligt bevis på att apparaten icke är sjelfverkande. Detta är ett grundfel i den svenska apparaten, som jag hoppades, att uppfinnaren efter den strid, som under loppet af snart två år blifvit förd emellan chefen för bränvinskontrollbyrån och uppfinnaren, skulle hafva afhjelpts, innan frågan framlagts för Riksdagen; men då så icke skett, tror jag icke, att det är möjligt förekomma detta fel.

Det är väl temligen kändt för Kammarens ledamöter, huru det går till att mäta och profva bränvin efter nu gällande tillverkningslag, med det kontrollsystem, som nu tillämpas. Det går till på det sättet, att för hvarje dag skall kontrollören uppmäta bränvinet från sprithållaren. Det bränvin, som derur uppmätes, skall han derefter profva för att sedermera reducera och uträkna till det kannetal, för hvilket tillverkningsafgift skall erläggas. Den Wedelinska apparaten är nu sjelfverkande i det afseendet, att kontrollören medelst en å apparaten anbringad våg kan väga bränvinet och deraf uträkna och bestämma det kanntal sprit, som blifvit tillverkadt och som följaktligen gått genom apparaten. Men på samma gång sprithållaren på detta sätt tömmes, aflägger apparaten en mindre qvantitet sprit på en flaska, eller ett prof, som sedermera skall af kontrollören undersökas, d. v. s. profvas för att bestämma det kannetal bränvin, för hvilket skatt till staten skall erläggas. Häraf framgår ju tydligen, att den Wedelinska apparaten lägger hela mätningssystemet fortfarande i kontrollörens hand. Om man således antoge det system, Herr Wedelin uppfunnit, kan man icke komma ifrån det system, som man nu har, genom hvilket så väl staten, som tillverkaren är beroende af kontrollörens åtgöranden. Kontrollören skall nemligen allt fortfarande skilja mellan staten och tillverkaren, hvilket är allmänneligen öfverklagadt, och ett system, som vid införande af kontrollapparaten i vårt land måste öfvergifvas, så vida kontrollapparaten

Om anslag för anställande af prof med den Wedelinska kontrollapparaten. (Forts.)

skall vara till någon nytta, ty det kan icke bestridas, att så väl staten som bränvinstillverkarne i allmänhet skola finna ett stort och gemensamt intresse uti att blifva helt och hållet oberoende af det lefvande kontrollsystemet i hvad rörer bestämmandet af den skatt, som skall erläggas. Så länge man icke kan öfverbevisa mig om, att den Wedelinska apparaten uppfyller detta vilkor och således befrias från de af mig påpekade bristerna, så länge skall jag ock motsätta mig, hvilken åtgärd som helst, som kan hafva sken af att få den antagen här i landet.

Den Wedelinska apparaten har emellertid äfven ett annat fel, som gör honom omöjlig att införa vid större delen af de svenska brännerierna, som består deruti, att i de fall, der flera bränvinstillverkare samtidigt begagna samma bränneri, den icke kan angifva de särskilda belopp, som hvarje tillverkare har att erlägga i skatt för hvad som af honom tillverkats. Enligt 5 § i bränvinstillverkningsförordningen är det nemligen medgifvet flera personer att samtidigt begagna ett och samma bränneri, men deraf följer naturligtvis icke, att de alla göra bruk af samma rättighet i lika utsträckning. Den ena kan vilja tillverka mera än den andra och bränvinets beskaffenhet till så väl myckenhet som alkoholhalt kan vara olika, allt efter som det är af den enes eller den andres tillverkning. Om vi nu tänka oss, att fem eller, som det ofta inträffar, att till och med tjugu personer begagna samma bränneri, den ene i tur efter den andre, med en dag hvardera, måste alltså uppmätning äfven hvarje dag ske af det tillverkade bränvinet, för att det skall blifva klart, huru stor andel hvarje tillverkare har uti skatten. Den Siemenska apparaten gör en sådan daglig uppmätning öfverflödig, emedan en å densamma befintlig visare angifver myckenheten och beskaffenheten, d. v. s. bränvinet reduceradt till beskattningsbart kanntal af hvarje särskild tillverkning, i följd hvaraf det är lätt för bränvinstillverkarne att sig emellan skilja, huru stor skatt hvar och en bör erlägga. Denna fördel kan deremot den Wedelinska apparaten icke åstadkomma, ty det är uppenbart, att tillverkarne icke kunna få åtkomma det i flaskan hopsamlade profvet, hvarigenom det beskattningsbara kanntalet skall bestämmas, innan kontrollören undersökt detsamma, emedan detta blir tillgängligt endast så ofta kontrollören infinner sig vid bränneriet. Kommer han hvarje dag och verkställer uppmätning, då faller det af sig sjelf, att det icke är svårt att beräkna, hvad hvarje tillverkare skall betala i skatt, men om han inställer sig endast med längre mellantider, så måste profven uppsamlas i flaskan under denna mellantid dag för dag, hvarigenom profbränvinet från samtlige tillverkare kommer att sammanblandas, och således vid kontrollörens ankomst profvas gemensamt, hvarigenom endast det beskattningsbara kanntal, som under hela mellantiden tillverkats, kan utrönas. På hvad sätt skall man då afgöra, huru stor del hvarje tillverkare har att betala i skatten? Kan icke detta fel afhjelpas, kan man icke få reda på, huru mycket

Om anslag för anställning af prof med den Wedelinska kontrollapparaten. (Forts.)

beskattningsbart bränvin för hvarje dag tillverkas. Deraf framgår äfven otvetydigt, att kontrollören ovilkorligen måste hvarje dag besöka sådana brännerier, der flere tillverkare finnas, och hvad hafva vi då, mine herrar, vunnit i afseende på bränvinskontrollen? Vi hafva icke kommit ifrån det nuvarande kontrollsystemet; vi måste i de flesta fall hafva lika många kontrollörer, som vi nu hafva. Och oaktadt både Wedelin sjelf och motionären säga, att kontrollören icke skulle behöfva infinna sig vid bränneriet oftare än en gång i månaden, vågar jag dock påstå, att hvem som helst, som har någon insigt i bränvinstillverkningen, skall kunna finna, att det är omöjligt, utan att han måste inställa sig der hvarje dag för att skilja emellan de olika tillverkarne.

Jag har nu framhållit tvenne fel uti den Wedelinska apparaten, hvilka äro af den väsentliga betydelse, att det ingalunda lönar mödan att nedlägga några omkostnader på en undersökning af densamma. I den förenämda komité, som haft frågans första utredning om hand, var jag från början af den åsigt, att apparaten borde undersökas. Men så hänsköts frågan till sakkunnige personers bedömande, såsom äfven framgår af Herr Wedelins redogörelse i brochyren öfver sakens gång. Och efter att sedermera hafva fått del af det utlåtande, som af nämnda personer, Professor Stenberg, Friherre Fock och Professor Styffe — män, hvilkas auktoritet lika väl kan anses vara att lita på, som de af Wedelin åberopade personernas intyg — afgifvits, och sedan jag med anledning af dessa intyg så godt sig kunde satt mig in i saken, blef jag öfvertygad om den Wedelinska apparatens olämplighet — en öfvertygelse, som sedermera ej kunnat rubbas — och i följd häraf det lönlösa uti att nedlägga kostnader på dess undersökning — en åsigt, hvarom hela komitén var ense.

Man har under diskussionen yttrat, att det förefölle något besynnerligt, att man just nu, då Wedelin börjat arbeta för sin sak, skyndat att förorda den Siemenska apparatens antagande, samt hänsyftat på, att detta senare skulle vara framkalladt af fruktan för, att den Wedelinska apparaten skulle få företrädet. Jag ber då att få fästa uppmärksamheten derpå, att i en fråga af sådan omfattning som denna, hvilken fordrar mycket stora utgifter, som skulle blifva alldeles bortkastade, om apparaten icke uppfyller sitt ändamål, det varit nödvändigt att försäkra sig om tillförlitligheten af den ifrågavarande Siemenska apparaten, innan den infördes vid våra brännerier. För sådant ändamål har den äfven varit till afprofning uppstäld vid åtskilliga brännerier, af hvilka jag särskildt känner två; och de resultat, den dervid lemnade, voro sådana, att komitén ansåg något tvifvel icke förefinnas, att den icke väl uppfyller sitt ändamål. Också är denna apparat redan antagen i Ryssland och i Italien och med goda resultat undersökt så väl i dessa som andra länder. Jag tror således icke, att man med rätt kan påstå, att det är den Wedelinska apparaten, som framkallat undersökningarne om den Siemenska, eller tanken på att föreslå Kongl. Maj:t införandet af den senare.

Om anslag för anställande af prof med den Wedelinska kontrollapparaten. (Forts.)

Den siste talaren åberopade äfven intyg från åtskilliga bränvinstillverkare för att visa, att både den ena och den andra apparaten lemna rum för anmärkningar. Jag vill icke tillåta mig fälla något som helst ofördelaktigt omdöme om vårt lands bränvinstillverkare, men så mycket tror jag mig kunna säga, att bland dem finnas icke så få, som med allt annat än blida ögon skulle se införandet af den Siemenska kontrollapparaten. Skälen härför skall jag ej här upprepa. Jag tillåter mig dock i detta hänseende hänvisa till det af komiterade afgifna betänkande, som nyligen blifvit bland Kammarens ledamöter utdeladt. Om man vill läsa detta betänkande och se saken sådan den bör ses, så skall man snart finna af hvad anledning en eller annan bränvinstillverkare icke tycker om den af Siemen uppfunna apparaten, eller hvarför komitén ansett sig böra föreslå ett annat kontrollsystem än det, vi nu hafva. I detta betänkande förekomma skälen, hvarför man velat göra den lefvande kontrollen utan inflytande på förhållandet mellan staten och tillverkaren. För min del tror jag således, att Utskottet haft goda skäl att afstyrka motionen. Visserligen kunde man ju låta Herr Wedelin på statens bekostnad experimentera med sin apparat, då denna kostnad väl ej kan blifva synnerligen stor; men då jag är fullt förvissad, att dessa experimenter icke komma att leda till något annat resultat, än att ånyo bevisa apparatens oduglighet vid kontrollen för vår bränvinstillverkning, och derigenom åstadkomma för såväl uppfinnaren som dem, hvilka nu så ifrigt förfäkta denna apparat, ett onödigt bevis på, att de icke förstå den sak, hvilken de så varmt förorda, så vill jag icke att staten för den skull skall vidkännas några kostnader, huru obetydliga de än må blifva. Jag yrkar, på grund af hvad jag nu anfört, bifall till Utskottets hemställan.

Herr J. Andersson i Tenhult: Då frågan här endast gäller ett anslag för en gång af 1,000 kr. och bränvinsbränningen i vårt land, efter hvad det är att förmoda, icke så snart lär komma att upphöra, anser jag, att man bör anställa försök med den ifrågavarande apparaten. Skulle den i sitt nuvarande skick befinnas tillförlitlig, eller skulle under försöken sådana förbättringar kunna vidtagas, att apparaten skulle kunna blifva användbar, är jag öfvertygad att ganska stor besparing derigenom skulle beredas statsverket. Jag instämmer derföre i den förste talarens yrkande om bifall till motionen.

Herr Ödman: Då jag, som inom Utskottet deltagit i handläggningen af detta ärende, emot Utskottets hemställan anmält min reservation, torde det tillåtas mig att med några ord redogöra för min tanke om dessa apparater. Såväl här som i Utskottet har jag varit i tillfälle att åhöra lärda föreläsningar om den ena eller andra apparatens företräde, men detta anser jag gå på sidan om saken; ty här gäller frågan helt enkelt ett anslag af 1,000 kronor för anställande af

försök med den Wedelinska apparaten; och då jag icke vill, att en kanske mycket förtjenstfull uppfinning skall dödas i sin linda, så har jag reserverat mig mot Utskottets afstyrkande af detta anslag. Icke heller kan jag inse, att vi icke skulle hafva råd att anställa försök med den svenska apparaten, då vi haft råd att skicka ut en person till Ryssland särskildt för att taga reda på den tyska apparaten. Visserligen vet jag icke hvad den personens resa kostade, men nog är jag förvissad, att den gick till mera än 1,000 kr. Dessutom må jag bekänna, att det starka motstånd, som på åtskilliga håll yppat sig mot en afprofning af den Wedelinska apparaten, ytterligare stärkt mig i min åsigt, att en sådan afprofning bör ega rum. Det ser nemligen ut, som befarade man att den Wedelinska apparaten, om den afprofvas, skall vinna företräde framför den Siemenska, ty eljest behöfde man ju icke vara så rädd för att försöka den. Som sagdt, här är ju icke fråga om att antaga eller förkasta vare sig den ena eller andra apparaten. För min del befinner jag mig, liksom troligen åtskillige andra ledamöter af Kammaren, i den kategorin att hvarken sjelf vara bränvinsbrännare eller hafva sutit i någon bränvinslagstiftningkomité, och det må då ursäktas oss om vi icke äro färdiga att på rak arm antaga den ena eller andra apparaten.

Om anslag för anställande af prof med den Wedelinska kontrollapparaten. (Forts.)

En särskild omständighet, som gör denna fråga ännu mera ömtålig är den, att det här gäller en svensk uppfinning gent emot en utländsk. Om vi vilja taga vara på våra snillen och förmågor, så böra vi väl åtminstone i någon mån uppmuntra dem, der de finnas, och icke dröja så länge dermed, att vi sedan, såsom många gånger skett, måste uppsöka dem i Amerika eller andra främmande länder för att finna dem. De intyg, som Ingeniören Wedelin företett, äro äfven af den beskaffenhet, att de fullt motväga dem, som talat emot hans apparat. Jag anser mig åtminstone icke kunna underkänna kompetensen hos en Erik Edlund, en Fabian Wrede, en G. R. Dahlander eller en R. Ekstrand, hvilka alla yttrat sig mycket fördelaktigt om den Wedelinska apparaten. Denna apparat har dessutom i viss mån redan undergått afprofning. På tillstyrkan af ordföranden i bränvinslagstiftningskomitén uppställdes nemligen en sådan apparat vid ett bränneri i närheten af Göteborg, för att der afprofvas under inseende af statens egen kontrollör, Herr Kapten Lindhé, och denne har med anledning häraf afgifvit ett utlåtande till öfverkontrollören inom Göteborgs och Bohus län, deri han angående de anställda profven yttrar bland annat, «att resultaten af de gjorda försöken utvisat att den vackra uppfinningen i allo tyckes motsvara de förhoppningar, som dervid varit fästa?» Jag vill nu fråga, om icke dessa intyg skola kunna tillmätas någon betydelse vid apparatens bedömande. Åtminstone tyckas de böra för den, som icke haft tillfälle att närmare sätta sig in i saken, vara af ganska stor vigt, helst här ju icke är fråga om — jag upprepar det ännu en gång — att förkasta eller antaga den ena eller andra apparaten, utan endast att den Wede-

Om anslag för anställande af prof med den Wedelinska kontrollapparaten. (Forts.)

linska apparaten må få undergå ett officielt prof vid sidan af den Siemenska. Detta synes mig icke vara för mycket begärdt; och jag kan icke förstå anledningen till det envisa motståndet emot en så billig begäran.

Den ärade talaren på skånebänken yttrade, att två fel vidlådde den Wedelinska apparaten. Först och främst, sade han, är den icke sjelfverkande. Det skulle vara roligt att höra, hvad han menar med en »*sjelfverkande*» apparat. Menar han dermed den Siemenska, så har han alldeles tagit fel. Ty, mine Herrar, det är ju icke nog, att jag har ett ur, som går rätt och t. ex. rätt visar den tid jag utsatt för företagande af en resa. För att jag skall deraf draga nytta, fordras ju äfven, att jag *ser* på detsamma och förvissar mig om, hvad tiden lider. Och med samma skäl — om jag har en apparat, som visar ett visst antal kannor, men ingen afläser densamma, så blifver den ju till ingen nytta. Således är skilnaden mellan apparaterna ingen annan, än att den Siemenska angifver kanntalet medelst en visare på en urtafla, under det att man vid den Wedelinska får reda på summan genom ett prof med mätareröret; i båda fallen behöfves en kontrollant. I tekniskt afseende står den Wedelinska apparaten synbarligen före den Siemenska, emedan den senare är beroende af fjädrar, hjulverk och smörjning m. m. samt icke kan uppsättas utan med tillhjelp af en tysk arbetare från den fabrik der apparaten är tillverkad. Man måste då också kunna antaga, att den kan komma i olag, ty det har ännu icke kunnat konstrueras ett urverk så sinnrikt, att icke en rubbning i dess mekanism förr eller senare kan tänkas såsom möjlig. Men denna olägenhet vidlåder icke den Wedelinska apparaten. Jag tror således, att anmärkningen emot denne senare, att den icke är sjelfverkande, bör förfalla.

Den andra anmärkningen, som talaren på skånebänken framstälde mot Wedelins apparat, var, att den icke kunde skilja mellan de olika bränvinsbrännarne. Men hvilken apparat förmår väl något sådant? Jag vill se, hvilken apparat kan säga, att i dag bränner Anders och i morgon Johan o. s. v. Det skulle vara en konstig apparat i mitt tycke; och jag skulle gerna vara med om att få en så sinnrik apparat antagen, om den kunde finnas, något hvarom jag dock hyser betänklighet. Emellertid önskar jag för närvarande ingenting annat, än att man må tills vidare hålla på det gamla systemet och under tiden noggrant pröfva och afväga de föreslagna apparaternas inbördes företräden. Det har uppgifvits, att man med den Siemenska apparaten kan, genom att begagna olika temperatur på spriten, med lätthet undansnilla 20 till 30 procent. Jag har ännu icke hört, att denna uppgift blifvit vederlagd. Emot den Wedelinska apparaten har anmärkts, att om man gör ett rör trattformigt, så blifver apparaten felaktig; men hvem har då sagt, att röret ovilkorligt skall vara trattformigt?

Emellertid synes det mig, såsom om de, hvilka icke hafva full-

Om anslag för anställande af prof med den Wedelinska kontrollapparaten. (Forts.)

ständigt satt sig in i saken, handlade både rättvisast och klokast, om de beviljade detta lilla anslag på ett tusen kronor. Jag är lika stor sparsamhetsifrare som trots någon; men då det gäller en sådan fråga som denna, anser jag, att vi icke böra knussla på ett tusen kronor, då mannen sjelf har gjort så stora uppoffringar. Det har äfven sagts, att i stället för det begärda anslaget för profningen man bör bevilja Herr Wedelin en belöning för sina uppoffringar. Men detta skulle i min mening få karakteren af en allmosa. Och ett sådant förslag är, mine Herrar, i min tanke icke ädelt. En man, begåfvad med snille och som använder tid och kostnad för en samhällsnyttig uppfinning — honom vill man ersätta med en almosa. Det vill jag för min del aldrig vara med om.

På dessa och öfriga skäl, som blifvit anförda, yrkar jag afslag på Utskottets hemställan och bifall till Herr Sjöbloms motion.

Herr Johan Jönsson förenade sig med Herr Ödman.

Friherre Fock: Herr Talman! Mine Herrar! Ja, om frågan blott gälde 1,000 kronor, kunde den icke hafva så mycket att betyda, men jag ber Herrarne noga lägga märke till, att så icke är förhållandet, utan att den gäller ett *förslagsanslag* på 1,000 kronor; och jag befarar att dessa 1,000 kronor icke komma att räcka. Jag skall litet längre fram söka att bevisa detta.

Det är i allmänhet svårt att inlåta sig på en fråga sådan som denna, då man icke hos sina åhörare har rätt att påräkna den fackkunskap, som är nödvändig för frågans bedömande. Det är nemligen omöjligt, att Herrarne i allmänhet kunna känna, hur det tillgår vid kontrollen i våra brännerier. Men jag skall försöka att så godt jag förmår, i någon mån klargöra detta; och kommer jag härvid att åtminstone till en början inskränka mig till att tala om den fråga, som är före, eller frågan om ett anslag för försöks anställande med den s. k. Wedelinska kontrollapparaten.

Först och främst vill jag då noggrant uttala, hvad ändamålet är med anbringandet af kontrollapparater vid våra brännerier. Ändamålet dermed är och måste vara i främsta rummet att befria kontrollörerna från det grannlaga och ömtåliga bestyret med att icke blott mäta, utan äfven profva det tillverkade bränvinet. En temligen allmän klagan förspörjes nemligen att kontrollen ej öfverallt försiggår med den samvetsgrannhet och noggrannhet, som kunde vara önskvärda; och skall derföre en kontrollapparat införas, är det första och förnämsta vilkoret just det att befria den kontrollerande tjenstemannen från ifrågavarande uppdrag.

Det andra likaledes önskvärda målet är att åstadkomma besparing i kostnaden för kontrollen. Om nu en sådan apparat anmäles att blifva försökt och granskad för att, om försöken utfalla tillfredsställande, sedermera blifva antagen, så är första vilkoret för att dylika försök skola anställas, att inga principiella fel förekomma, som

Om anslag för anställande af prof med den Wedelinska kontrollapparaten. (Forts.)

göra densamma oantaglig. Att sådana principiella fel verkligen vidlåda nu ifrågavarande apparat, är ådagalagdt — Herrarne må säga hvad I viljen, men det är ådagalagdt — och de bestå först och främst deri, att apparaten icke är sjelfverkande — jag skall strax förklara hvad som menas med en sjelfverkande apparat. — Vidare har den visat sig hafva olägenheter i tekniskt afseende, hvilket aldrig blifvit vederlagdt med giltiga skäl. Men det är den omständigheten, att den icke är sjelfverkande, som i främsta rummet gör den oanvändbar.

Med en sjelfverkande apparat menas en sådan, som utan alla direkta åtgärder från kontrollörens sida angifver, huru stor tillverkningen af *beskattningsbart* bränvin är. För att förklara detta, tillåter jag mig att med några ord omnämna, hvad den så mycket omtalade Siemenska apparaten i det hänseendet uträttar. Sedan apparaten är injusterad, är den oåtkomlig för den vid bränneriet anstälde kontrolltjenstemannen i annat afseende, än att han ser huru mycket bränvin, som är tillverkadt. Tänken eder nu, mine Herrar, i ett bränneri! Apparaten är uppstäld, tillverkningen har börjat, till exempel i går, och i dag ankommer kontrollören och ser på en visareinrättning, huru mycket bränvin som blifvit tillverkadt sedan i går. Låtom oss då antaga att 500 kannor tillverkats — 500 kannor *beskattningsbart* bränvin, för hvilket således skall betalas 500 kronor i skatt. Kontrollören antecknar då detta i sin journal. Man har nu invändt: men han kan ju i stället för 500 anteckna t. ex. endast 400 kannor. Nej, mine Herrar, det kan han icke! Ett sådant påstående — jag säger det lugnt — grundar sig på obekantskap med den ifrågavarande apparaten, ty om kontrollören antecknar 100 kannor för litet i dag, får han 100 kannor för mycket att anteckna i morgon, emedan beviset på hans fel står qvar: apparaten visar i morgon huru mycket bränvin som tillverkats från början och så undan för undan, och det är detta och uteslutande detta, som utmärker den sjelfverkande apparaten. Han uppmäter bränvinet ända till 100,000 kannor och ännu längre, om man så vill, dag för dag och timme för timme.

En föregående talare har redan erinrat om, huru profningen tillgår. Jag ber att med några ord få upprepa detta, för att sedan öfvergå till den nu ifrågavarande apparaten.

Som bekant, finnes vid hvarje bränneri ett särskildt, och under kronans lås ställdt rum, i hvilket är uppställdt ett stort kärl, hvari spriten eller bränvinet inströmmar i den mån det tillverkas. Detta kärl kallas sprithållaren. I detta rum inkommer icke tillverkaren. Vanligt är, att en gång om dagen inställer sig kontrollören, öppnar ifrågavarande rum och i tillverkarens närvaro uppmäter bränvinet med kannmått eller med krönta transportkärl. Från hvarje kärl, som på detta sätt uppmätes, tages prof, som undersökes med vanlig termo-alkoholometer både till styrka och värmegrad; och ur dessa tre tal, det uppmätta kanntalet, styrkan och värmegraden, beräknar kontrollören det s. k. *beskattningsbara* kanntalet. Men, sedan

denna beräkning är gjord, och siffrorna inskrifna i journalen, så är ock all revision afslutad; hvad som är skrifvet, det är skrifvet, och följaktligen är någon vidare kontroll icke möjlig. Sådant är det nu varande systemet.

Om anslag för anställande af prof med den Wedelinska kontrollapparaten. (Forts.)

Låtom oss nu tillse, huru den svenska apparaten verkställer operationen. Denna apparat, bestående af ett större kärl, är uppställd i samma rum, som sprithållaren står, och det beror af tillverkaren sjelf att från den senare insläppa det tillverkade bränvinet i apparaten. När denne sålunda blifvit fyld eller dessförinnan, vrider tillverkaren på ett kransystem, och i och med detsamma tömmes apparaten, hela det tillverkade beloppet bränvin rinner ur sprithållarerummet och kommer till tillverkarens fria förfogande, med undantag af en liten del deraf, som från ett vid sidan af apparaten befintligt rör rinner in i en mätflaska af bleck och förvaras der såsom prof. För att göra förhållandet enkelt och tydligt — och jag skall komma verkligheten ganska nära — antager jag att det lilla profvet utgör $^1/_{5000}$-del af det hela, så att, om tillverkningen utgör 5,000 kannor, så strömmar in i mätflaskan *en* kanna. Denna kanna, som inströmmat i mätflaskan, utgör då det bestämmande qvantum för skattens beräknande. Kontrolltjenstemannen undersöker flaskan, han mäter eller, rättare, väger innehållet, profvar styrkan och undersöker temperaturen samt beräknar, såsom förut är nämndt, beskattningsbara kannetalet, hvarefter han genom att multiplicera kannetalet i flaskan med 5,000 erhåller beloppet af hela tillverkningen. Mine Herrar, jag har svårt att inse, hvad man härmed skall vinna i afseende på den första eller vigtigaste delen, som med apparaten afses, eller att göra profningen och mätningen oberoende af kontrollpersonalen, ehuru uppfinnaren anser sig hafva vunnit äfven detta mål. Efter införandet af denna apparat skulle, säger uppfinnaren, icke behöfvas kontrollörer vid hvarje bränneri, utan det behöfves blott en tjensteman, som reser omkring och någon eller några gånger om året besöker bränneriet för att öfvervaka, såsom det heter i den af honom afgifna beskrifningen öfver apparaten, »att intet inbrott sker i det af staten tillåsta rummet» samt för att mäta upp spriten och bestämma skattesiffran, hvarigenom alltså en ofantligt stor besparing i kontrollkostnaderna skulle uppstå. Under tiden är emellertid bränneriet öfverlemnadt åt tillverkaren ensamt. Jag vet nemligen icke, hvem som skall under tiden öfvervaka detsamma. Föreskrifterna till förekommande af försnillning från redskapen äro nu stränga; men upphör tillsynen, så befarar jag att man vid åtskilliga brännerier skall förstå och förmå att så leda bränvinet, att det aldrig kommer in i den märkvärdiga apparaten. Men ej nog härmed. En grundsats i vår bränvinslagstiftning är, att tillverkaren icke må kunna förfoga öfver något bränvin, utan att skatten derför är erlagd, samt att bränvinet i annat fall i mån af tillverkningen skall uppläggas på nederlag. Men, mine Herrar, huru sinnrikt den svenska apparaten än må förklaras vara sammansatt, så sinnrik är

Om anslag för anställande af prof med den Wedelinska kontrollapparaten. (Forts.)

den dock icke, att den förmår att inlägga bränvinet på nederlag. Uppfinnaren har satt kronans lås för sprithållarerummet, men har verkligen försummat att taga nyckeln ur låset; ty i mån som tillverkningen fortgår, bortledes det tillverkade bränvinet ur sprithållarerummet blott genom vridning på en kraninrättning. När kontrolltjenstemannen någon eller några gånger på året kommer till stället, skall han först och främst tillse, att icke något våld skett på det heliga sprithållarerummet. Jag antager nu först, att så icke skett. Tjenstemannen kommer in, mäter upp flaskans innehåll och finner, enligt den antagna grunden för beräkningen, att man tillverkat t. ex. trettio-, fyratio-, femtiotusen kannor. Men hvar finnes detta bränvin? Det har tillverkaren tagit utan att hafva kommit in i rummet. Skatten är icke erlagd. Bränvinet har icke blifvit lagdt på nederlag. Det är borta. Kronan har visserligen sin fordran qvar och får kanhända bevaka den i en konkurs, om tillverkaren kommer på obestånd, hvaremot, om bränvinet hade författningsenligt blifvit lagdt på nederlag, kronan haft sin panträtt såsom säkerhet för skattens utbekommande. Detta är fel hos apparaten, som icke kunna afhjelpas genom några försök. Man skall måhända säga, att andra vid brännerierna anstälda kontrollörer kunna öfvervaka, att bränvinet lägges på nederlag. Jag ber emellertid få fästa uppmärksamheten på, att detta är omöjligt. Bränvinet kan icke läggas på nederlag, utan att man känner, huru mycket som blifvit tillverkadt, för att kunna tillse, att *allt det tillverkade* bränvinet också blir lagdt på nederlag. Kontrolltjenstemannen måste således komma åt mätflaskan samt uppmäta dess innehåll, och med detsamma är hela systemet förstördt och vi äro tillbaka vid det gamla, endast med den skilnaden att man, i stället för att uppmäta hela tillverkningen, uppmäter endast en del deraf och multiplicerar det sålunda erhållna talet med 4,000—5,000. Hvad man dermed vunnit, är för mig omöjligt att inse. Men hvad jag deremot inser, är, att dessa apparatens fel helt och hållet ligga inbegripna i den omständigheten, att apparaten icke är *sjelfverkande* i den mening, jag tager detta ord, och dessa fel icke kunna genom några försök borttagas.

Här hafva till förmån för den Wedelinska apparaten blifvit åberopade utlåtanden af män så ansedda, så aktningsvärda och så högt stående, att jag för min del bugar mig djupt för deras auktoritet. Men jag ber Herrarne väl märka, hvad det är, som dessa män hafva intygat, och från hvilken synpunkt deras intyg måste betraktas. De hafva gifvit intyg om apparaten i allmänhet, och jag tror derföre, att jag icke emot dem uttalar någon förnärmelse, då jag säger, att de vid afgifvandet af dessa intyg icke tänkt sig in i *den frågan,* huruvida apparaten, med de förtjenster den i öfrigt än må hafva, kan tillämpas på det svenska bränvinskontrollsystemet. Jag tror icke, att dessa män känna detta system i dess detaljer. De hafva icke heller sagt, att apparaten är användbar i detta system.

Det har vidare blifvit sagdt, och jag kan icke förbigå det, att

Om anslag för anställande af prof med den Wedelinska kontrollapparaten. (Forts.)

stora försnillningar skulle kunna ega rum, om man införde den förordade Siemenska kontrollapparaten. Men jag beklagar, att den erfarenhet, som vunnits angående apparatens ändamålsenlighet, talar emot detta påstående. Denna apparat har nemligen under sex års tid varit använd i Ryssland uti flera tusen brännerier, och det med det resultat, att man påbjudit dess införande uti de brännerier, der den förut icke varit använd. I Italien har den efter anstälda fullständiga försök blifvit antagen till införande.

Den kritik, som en svensk författare anstält öfver den Siemenska apparaten, och som äfven blifvit offentliggjord, har inom den tekniska literaturen blifvit bemött med den mest mördande tystnad. Jag skall också iakttaga tystnad derom. Men jag vill blott anmärka, att den svenske författaren icke synes hafva haft kännedom om de förändringar i konstruktionen af denna apparat, genom hvilka inflytelserna af temperaturvexlingar hos den tillverkade spriten blifvit väsentligen upphäfda.

Det har vidare blifvit sagdt, att en *komplicerad* apparat, sådan som den Siemenska, lätt kunde komma i olag. Ja, det kunna alla apparater; till och med en så komplicerad apparat som en bränvinskontrollör. I Ryssland, der, såsom jag redan nämnt, den Siemenska apparaten användes, har det emellertid högst sällan inträffat att den kommit i olag, eller uti flera tusen brännerier endast några få gånger under loppet af flera år. Att äfven den svenska apparaten kan komma i olag, skulle utan tvifvel genom försök kunna bevisas.

Att nu dessa ofullkomligheter hos den svenska apparaten, som jag tagit mig friheten påpeka, icke kunna afhjelpas genom några försök, är säkert. Men lika säkert är också, att, om man vill uppmuntra den svenska uppfinningsförmågan genom att göra försök med apparater utan att förut hafva granskat och godkänt deras praktiska användbarhet, så skall man få anställa en mängd försök för afprofning af dylika apparater. Jag har just i dessa dagar fått hos mig anmälde ett par sådana förslag, och jag vet icke, hvarför dessa uppfinningar skulle undandragas prof mera än den nu förevarande. Men jag har sökt afråda konstruktörerna från att sysselsätta sig med detta problem, då jag nemligen trott det vara dem allt för svårt; och de hafva i allmänhet afstått från fortsättningen, då de närmare satt sig in i frågan med dess svårigheter.

Här är nu begärdt ett förslagsanslag på 1,000 kronor. Jag yttrade från början, att detta belopp icke komme att förslå, och jag tror mig kunna temligen klargöra detta. Om försök med en sådan apparat som den ifrågavarande skola anställas, är första vilkoret, att apparaten skall försökas på samma sätt som han i stort skall användas. Nu är fallet, att det är bränvinstillverkaren sjelf, som sköter apparaten, och alltså måste den, som skall anställa försöken, sjelf uppträda såsom bränvinsbrännare. Ett bränneri måste alltså ställas till hans förfogande, der försök må kunna fritt göras,

Om anslag för anställande af prof med den Wedelinska kontrollapparaten. (Forts.)

för att visa, huru apparaten verkar i allmänhet. Som Herrarne af den ganska rikhaltiga skriftvexlingen i denna fråga kunna inhemta, var verkligen i komitén för bränvinslagstiftningens omarbetande tal om att anställa sådana försök; särskildt med hänsyn till den omständigheten, att det då fans i grannskapet af Stockholm ett bränneri ledigt, hvilket möjligen kunde få för statens räkning förhyras, då komitén kunde vara i tillfälle att under loppet af några månader der anställa fullständig bränvinsbränning med kontrollapparaten insatt. Jag tror dock icke, att kostnaden för ett sådant experiment skulle stanna vid 1,000 kronor; kanske skulle den uppgå till 10 à 15 gånger denna summa. Komitén ansåg sig ock icke kunna ifrågasätta en sådan anordning, då den ansåg apparaten i alla händelser icke användbar.

Jag ber om ursäkt, om jag allt för länge upptagit Herrarnes tid. Summan af hvad jag haft att anföra är, att jag, i olikhet med ett par föregående talare, ansett mig pligtig och fortfarande anser mig pligtig att afstyrka alla uppoffringar från statens sida för ändamålslösa experiment, dit jag, på grund af hvad jag förut anfört, måste hänföra de experiment, som med den nu ifrågavarande apparaten kunde komma att anställas. Jag anhåller derför om bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr Sjöblom: Då jag anser det särdeles önskvärdt, att den Wedelinska apparaten blir underkastad det prof, hvarom här så mycket ordats, och jag således anser det vara min skyldighet att göra mitt till för att bereda motionen ett annat öde än det, som Stats-Utskottet tillämnat densamma, så utgår jag dervid hufvudsakligen från tre synpunkter. Den första, som redan blifvit i någon mån vidrörd och derföre af mig icke vidare behöfver utvecklas, är den, att uppfinningen i fråga är en svensk uppfinning och derjemte en uppfinning af uteslutande offentlig karakter, d. v. s. att den endast kan användas för ett statsändamål och således, om den icke i sitt hemland kan vinna ens den uppmuntran, som ligger i en officiel pröfning, måste blifva en dödfödd uppfinning. Detta är naturligtvis fallet med alla dylika apparater. Vi se derföre också, huru den Siemenska apparaten omhuldats i sitt hemland, Tyskland, och der en lång tid sorgfälligt profvades, innan den underkastades dylika prof och slutligen infördes i andra länder.

Den andra synpunkten är den, att då frågan, derigenom att den i pressen upptagits till offentlig diskussion, fått en sådan karakter, att allmänheten tilltror sig kunna i någon mån bedöma densamma, så har allmänna meningen åtminstone råkat i villrådighet om, huruvida komitén för bränvinslagstiftningens omarbetande med fullt fog afstyrkt all officiel afprofning af ifrågavarande apparat. Man anser det åtminstone möjligt, att ett misstag blifvit begånget. Om den allmänna meningen i detta fall har rätten på sin sida, är svårt att afgöra, men önskligt vore, att klarhet i detta fall vunnes, hvil-

ket återigen icke kan ske annat än genom en uttömmande och opartisk granskning.

Om anslag för anställande af prof med den Wedelinska kontrollapparaten. (Forts.)

Den tredje synpunkten är den, att hela denna fråga rörande kontrolleringen af bränvinstillverkningen inom riket för staten är, synnerligast i ekonomiskt hänseende, särdeles vigtig. Om således också den skyndsamhet, med hvilken komitén för bränvinslagstiftningens omarbetande gått till väga, då den utarbetat förslag till ny tillverkningslag under förutsättning af den Siemenska apparatens införande, varit erkännansvärd, så skulle det, synes det mig, dock vara mindre välbetänkt, om man med samma skyndsamhet skulle anbefalla införandet af denna apparat. I detta afseende skulle jag vilja åberopa ett yttrande af Justeringsdirektören Forssman rörande ryska regeringens sätt att gå till väga i denna fråga. Han säger nemligen, att den Siemenska apparaten, som redan 1868 och 1869 började användas, först 1873 i större mängd anskaffades, hvarefter under åren 1874—1878 ytterligare ett antal af 1,300 infördes. Jemte den Siemenska apparaten användes dock äfven apparater af annan konstruktion. Man ser således, att ryska regeringen i afseende på kontrollapparatens införande gått ganska försigtigt till väga.

Redan dessa omständigheter synas mig innefatta ganska talande skäl för bifall till min motion, men jag erkänner, att dessa skäl väga icke synnerligen mycket under en förutsättning, den nemligen som Utskottet uttryckt i slutet af sitt betänkande, då det förklarat, att »den af Ingeniören Wedelin uppfunna kontrollapparaten icke uppfyller det oafvisliga vilkoret för dylika apparaters förmåga att motsvara sitt ändamål.» Till bemötande af detta Utskottets påstående anhåller jag att dels få hänvisa till de intyg af sakkunniga personer, som finnas motionen bilagda, dels få underkasta Utskottets motivering en kortfattad granskning.

Jag har redan för några veckor sedan hört ett yttrande, som var ungefär af det innehåll, att hvad vi i fråga om bränvinskontrollen behöfva icke är en apparat, som kan åvägabringa en i afseende på tillverkningsbeloppet säkrare och i fråga om kostnaderna billigare kontroll, utan en apparat, som kan kontrollera kontrollörerne. Denna sats, som så ofta upprepats, att den, snart sagdt, blifvit en trosartikel, har i mildare form återgifvits under aftonens lopp, i det man sagdt, att hvarje kontrollapparat, som skall uppfylla sitt ändamål, måste vara sjelfverkande. Jag vet icke, om våra kontrollörer gifvit anledning till det misstroende, som uttalas i denna sats, men jag tror och djerfves påstå, att icke någon apparat, om ock aldrig så ändamålsenlig för öfrigt, omöjliggör ett underslef, om kontrollören och tillverkaren förena sig om att åstadkomma ett sådant. Såsom mig synes, måste emellertid hufvudsakliga ändamålet med kontrollapparater vara att göra kontrollen tillförlitlig och billig. Detta är uttrycket i Direktör Forssmans berättelse, der han säger, att det spörsmålet måste noggrant utredas, på hvad sätt de med kontrollapparaters användning förenade fördelarne, en *säkrare* och en *billi-*

Om anslag för anställande af prof med den Wedelinska kontrollapparaten. (Forts.)

gare kontroll, *båda* kunna vinnas. Nu säger man, att, om användandet af Siemenska apparaten kommer till stånd, bör det icke vara möjligt, att kontrollören kan begå underslef. Derom vågar jag visserligen icke inlåta mig i tvist, men klart synes det mig, att då nummervisaren lupit ut — den kan nemligen icke angifva mer än 100,000 kannors tillverkning — måste den ställas om, och detta måste ske genom kontrollör eller öfverkontrollör, på hvars redlighet statens trygghet mot försnillning således blir beroende. Jag är öfvertygad om, att den Wedelinska apparaten gifver samma säkerhet, då profflaskan blott en eller kanske tvenne gånger i månaden behöfver aftappas och uppmätas, ty denna uppmätning kan ju ock verkställas af öfverkontrollör.

Jag frågar nu: motsvarar den Wedelinska apparaten de fordringar, som man i första rummet bör ställa på en sådan apparat, nemligen säkerhet vid bestämmandet af tillverkningsbeloppet och billighet i kontrollkostnaderna? I förra afseendet vill jag då, icke såsom bevisande, men såsom upplysande, omnämna ett yttrande af en efter min öfvertygelse fullt sakkunnig person, en af dem, hvilkas intyg äro åberopade i motionen; han förklarade nemligen, att den ifrågavarande apparatens tillförlitlighet icke kan eller bör mätas efter en annan metod eller andra apparater, emedan han är just den, hvarefter andra apparater böra mätas, och den enda, som gifver ett, så vidt möjligt, fullkomligt säkert utslag.

I afseende på de fördelar af en billigare kontroll, som kunna vara att vinna genom införande af den Wedelinska apparaten, är bedömandet svårt. Detta beror nemligen af hvilka ordningsstadganden som blifva nödvändiga vid införandet af densamma, och hvilka åtgärder som måste vidtagas för vidmakthållande af ordning i brännerierna och för att hindra yttre våld på apparaten. Men detta berör mindre kontrollväsendet än ordningsmakten och ordningsstadgarne måste uppställas i ungefär samma form, hvilka apparater än komma att anskaffas.

Jag nämnde nyss, att det misstroende, som uttryckts mot den Wedelinska apparatens användbarhet hufvudsakligen framträdt i den form, att en kontrollapparat måste vara sjelfverkande, för att kunna motsvara sitt ändamål; och det kan icke förnekas, att i detta hänseende står den Siemenska apparaten framom den Wedelinska. Skilnaden är dock endast relativ. Den Siemenska likaväl som den Wedelinska apparaten fordrar vid användandet vissa operationer, hvilka i och för sig äro mycket enkla att verkställa, men hvarvid dock fordras noggrannhet, uppmärksamhet och samvetsgrannhet. Vid afläsandet å den Siemenska apparaten måste kontrollören läsa rätt och skrifva rätt; vid afläsandet af den Wedelinska apparaten måste han rigtigt angifva vågens utslag, det vill säga väga rätt samt rätt afläsa termometern och alkoholometern, hvarjemte han måste kunna verkställa de högst enkla räkneoperationer som fordras, för att af de iakttagna faktorerna uträkna af hvad beskaffenhet och mängd

det bränvin varit, som tillverkats och hvarför skatt bör betalas. Den skilnad, som förefinnes mellan de båda apparaterna i fråga om afläsandet af deras utslag, synes således på det hela taget icke vara af mera ingripande betydelse.

Om anslag för anställande af prof med den Wedelinska kontrollapparaten. (Forts.)

Utskottet säger vidare på sid. 15, att den Wedelinska apparaten förutsätter, att tillverkaren skall från bränneriet dirigera behållarens fyllning och tömning. Jag förmodar dock, att Utskottet såsom ett fel endast velat anmärka, att han skall dirigera sprithållarens tömning, hvilket sker genom att vrida en utanför det tillslästa rum, hvari apparaten är uppställd, befintlig häfstångsarm — ett handgrepp, hvarigenom några till apparaten hörande kombinerade kranar öppnas eller slutas. Men denna operation af tillverkaren betyder med afseende på kontrollen alldeles detsamma som att han för att få bränvin måste i bränneriredskapen inlägga råmaterialierna eller tända eld under pannan. För tillverkningens oafbrutna gång är den ena operationen lika nödvändig som den andra, och genom häfstångsarmens vridning kan tillverkaren hvarken öka eller minska ens en droppe af det bränvinsqvantum, som genom röret nedrinner i profflaskan och angifver, huru mycket bränvin tillverkats och gått genom apparaten. Vidare säger Utskottet å sidan 16: Med densammas begagnande måste resultatens tillförlitlighet blifva i ännu högre grad än med det hittills brukliga kontrolleringssättet, beroende af kontrollörens redbarhet och noggrannhet, ty då endast en högst ringa del af den tillverkade bränvinsmyckenheten undersökes och hela tillverkningens alkoholmängd sedermera på grund af denna undersökning uträknas, är det tydligt, att ett vid undersökningen begånget fel skall vid uträkningen förstoras i jemnt samma proportion som förhållandet mellan den undersökta och den tillverkade bränvinsmyckenheten. Detta är en anmärkning, som af en ärad talare på stockholmsbänken upprepats, och den är fullt rigtig, men om fullt tillförlitliga vågar och apparater — sådana, som nu för tiden utan svårighet kunna erhållas — stå till kontrollörernas förfogande, så tyckes det som om de felaktiga utslag, som vid apparaternas begagnande kunna uppkomma, borde blifva högst obetydliga. Det är derjemte förhållandet, att fullkomligt samma resonnement gäller med afseende på alla kontrollapparater. Äfven den Siemenska apparaten måste justeras. Till densamma hör en mättrumma, som rymmer och släpper igenom ett visst qvantum bränvin, och denna trumma måste så justeras, att dess rymd hvarken blir större eller mindre än en liter eller något annat dylikt mått, och för hvarje gång denna trumma går omkring ett hvarf uppstår ett fel i beräkningen, för så vidt icke apparaten blifvit med full noggrannhet justerad. Det är för öfrigt förhållandet, att vid justeringen af denna apparat måste användas den med sprit fylda mottagningscylindern, och styrkan af denna sprit mätes med en vanlig alkoholometer. Samma fel, som kan begås då kontrollören mäter alkoholhalten i profflaskan, kan derför äfven begås vid justeringen

Om anslag för anställande af prof med den Wedelinska kontrollapparaten. (Forts.)

af spriten cylindern, och detta fel inverkar naturligtvis för hvarje kanna bränvin, som genomgår apparaten. Men då i afseende på den Siemenska apparaten gäller, att dessa fel alltid gå i samma rigtning, emedan apparaten verkar konstant, så gäller deremot vid den Wedelinska apparaten, att de fel, som kunna uppkomma genom en origtig vägning, efter all sannolikhet kompenseras derigenom, att felen vid ett annat tillfälle komma att gå i motsatt rigtning. Detta är deremot icke fallet med den Siemenska apparaten.

Den näst föregående talaren tog till utgångspunkt för en del af sina anmärkningar ett yttrande, som förekommer i en brochyr rörande den Wedelinska spritkontrollmätningsapparaten, och ansåg sig genom att uppvisa ohållbarheten af detta yttrande hafva underkastat den Wedelinska apparaten en grundlig kritik, men jag vågar hålla före, att denna kritik egentligen icke rörde sjelfva apparaten, utan fast mer endast ådagalade nödvändigheten af andra stadganden i afseende på kontrollen af bränvinstillverkningen, för så vidt öfverhufvud kontrollapparater böra införas. Det är alldeles påtagligt, att med den nuvarande lagstiftningen hvarken den Siemenska eller den Wedelinska apparaten kan till införande antagas. Också hafva ju de för utarbetande af en ny bränvinslagstiftning förordnade komiterade redan uppgjort ett nytt förslag till tillverkningslag, som i väsentliga delar skiljer sig från den nuvarande.

Jag kan nu icke inlåta mig på att i detalj gendrifva hvad den ärade talaren på stockholmsbänken yttrat. Blott såsom svar på hans fråga: hvem ansvarar för att bränvinet kommer in i den Wedelinska apparaten? vill jag å min sida framställa den frågan: hvem ansvarar för att bränvinet kommer in i den Siemenska spritcylindern, om den icke ständigt tillses? Det är i båda fallen lika möjligt för tillverkaren att genom yttre våld åstadkomma försnillning till statens skada.

Hvad vidare beträffar bestämmelserna om nederlagsrätten, äro dessa tydligen af den beskaffenhet, att de äfven höra till ordningsstadgandena, och uppfinningen har med denna sak icke något att skaffa. I forna dagar erlades tillverkningsskatten på förhand och då fick naturligtvis tillverkaren sjelf disponera det afverkade bränvinet. Jag föreställer mig, att för skatten skulle kunna ställas borgen eller annan säkerhet, så att staten icke något skulle kunna riskera. För öfrigt är, såsom nämndes, äfven detta en ordningsfråga, som icke omedelbart angår förevarande sak.

En anmärkning, som nyss gjordes från skånebänken, har redan blifvit besvarad. Jag vill blott göra en erinran med afseende på det påståendet, att vid bolagsbrännerier kan väl den Siemenska apparaten användas, men icke den Wedelinska. Ja, under förutsättning, att kontrollören är ständigt närvarande, ty i annat fall blir den Siemenska apparaten lika otjenstbar som den Wedelinska. För öfrigt synes det mig vara ett mindre lämpligt sätt att sköta en näring fabriksmessigt, att bolagsmännen komma hvar och en med sitt lass rå-

material och fordra att derför få ett motsvarande qvantum tillverkadt bränvin. Men detta är äfven en sak, som icke hör till föreliggande fråga.

Om anslag för anställande af prof med den Wedelinska kontrollapparaten. (Forts.)

Med afseende på kostnaden för den Wedelinska apparatens profning är det svårt att uppgöra några tillförlitliga kalkyler och kanhända den ärade talaren på stockholmsbänken hade rätt deri, att kostnaden derför skulle blifva betydligt större än motionen förslagsvis angifver, men då staten har till sitt förfogande ett stort antal kontrollörer, af hvilka väl någon kunde användas för detta ändamål, på samma gång han tjenstgör såsom kontrollant vid det bränneri, der apparaten afprofvas, så synes mig kostnaden icke behöfva blifva så stor. Jag har mig dessutom bekant, att uppfinnaren har erbjudit brännerier både i Stockholm och Göteborg, i hvilka apparaten kunde uppställas och afprofvas.

På dessa grunder och dem, som jag derjemte i min motion framhållit, tager jag mig friheten hemställa, att Kammaren må, med afslag å Utskottets betänkande i denna fråga, bifalla motionen.

Herr Liss Olof Larsson: Jag har begärt ordet för att gifva tillkänna, att jag för min del icke vill dela ansvaret för innehållet af Utskottets föreliggande betänkande. Jag har nemligen i Utskottet talat för bifall till motionen, och anledningen till, att jag icke är reservant, har varit den, att jag icke var närvarande, när frågan i Utskottet slutbehandlades. Den suppleant som vid detta tillfälle hade inträdt i mitt ställe, har dock låtit anteckna sig såsom reservant mot Utskottets hemställan.

Utskottet har sagt, att denna apparat, enligt hvad Utskottet inhemtat, hufvudsakligen består af behållare, mätflaska m. m.; och så talas det om tömning, afskiljande och uppsamlande i mätflaskan o. s. v. För mig är allt detta rent af kinesiska. Jag förstår alls icke detta och kan således icke heller ikläda mig något ansvar för hvad Utskottet skrifvit. Vidare säger Utskottet, att apparaten synes vara sinnrikt uttänkt etc., men att den icke uppfyller sitt ändamål. Det är en sak som jag icke heller känner till. Jag skulle derför helst hafva tegat i denna fråga, men såsom ledamot af Stats-Utskottet, och såsom den der i Utskottet deltagit i frågans behandling, har jag dock velat gifva tillkänna, att jag hvarken kan eller vill ikläda mig någon ansvarighet för hvad som står i Utskottets betänkande. Jag begriper lika litet den Siemenska som den Wedelinska apparaten; och för min del tycker jag egentligen icke om någondera. Hellre skulle jag då vilja vara med om att bevilja premium åt uppfinnaren af en maskin, sådan som jag förr hört talas om skulle finnas i Karlskrona; det sades nemligen att der skulle finnas en kronan tillhörig inrättning, som icke allenast malde och bakade, utan ock åt upp brödet. Jag skulle nemligen helst vilja med statsmedel understödja den som uppfunne en maskin, som icke allenast kontrollerade bränvinstillverkningen, utan ock förtärde spri-

Om anslag för anställande af prof med den Wedelinska kontrollapparaten. (Forts.)

ten, men någon sådan uppfinning föreligger icke här, och det kan sålunda icke heller komma i fråga att gifva understöd åt en sådan.

När man deltager i afgörandet af en fråga, som man icke begriper, så får man lita på, hvad klokt folk, som förstå sig på saken, tänker derom. Nu hyser jag det största förtroende för de personer, som i denna fråga sagt sig begripa saken, och som jag vill tro äfven göra det. Jag hyser det största förtroende till de Herrar inom Stats-Utskottet, hvilka säga sig begripa saken, och har äfven oinskränkt förtroende för min gamle vän Friherre Fock, som också bör förstå saken. Men jag kan icke neka till, att jag jemväl hyser förtroende för sådana män, som Herrar Edlund, Wrede och Dahlander m. fl.; ty de äro heller icke några dumhufvuden. Om jag nu ställer mig på den sidan, som anser, att den Wedelinska kontrollapparaten duger till ingenting, så kommer jag i kollision med de andra Herrar, för hvilka jag äfven hyser stort förtroende och hvilka tvärtom anse apparaten förträfflig. Jag, som ej förstår att sjelf bedöma uppfinningens värde, kan naturligtvis icke påstå, att den senare åsigtens förfäktare misstagit sig, ty jag hyser ju stort förtroende för dem. Ännu mindre kan jag säga, att Professor Edlund med flera vetenskapsmän gifvit fördelaktiga intyg om apparaten mot bättre vetande. De mest motsatta åsigter hafva sålunda blifvit uttalade i denna fråga, som likväl nu genast bör afgöras. Professor Edlund t. ex. säger, att apparaten är förträfflig och är mera användbar än den Siemens-Halskeska; andra åter säga, att den duger till platt intet. Ja, man har till och med påstått, att med den Wedelinska apparaten en bränvinsbrännare skulle kunna arrangera så, att något bränvin ej komme dit in. Professor Dahlander och äfven Utskottet hafva sagt, att apparaten är »sinnrik», men det tror jag ej, i fall det verkligen förhåller sig så, att något bränvin ej kommer in i densamma. Men icke nog härmed. Jag har äfven talat med bränvinsbrännare om saken. De säga, att om den Siemens-Halskeska apparaten blefve af staten begagnad, de skulle kunna lura statsverket på 10 procent af tillverkningen. Andra bränvinsbrännare åter påstå, att med den Wedelinska apparaten de också skulle kunna undansnilla 10 procent från kontroll. Äfven dessa personer anser jag förståndiga och kunniga.

Då så olika omdömen blifvit uttalade af fullt kompetente domare, så har jag för min del, som ej eger sakkunskap i detta fack, ej kunnat komma till annat resultat, än att det är nödvändigt att anställa försök med den Wedelinska apparaten för att utröna, hvilken af de motsatta åsigterna må vara den rätta. Något annat sätt att utröna sanningen, än att experimentera med apparaten, torde ej finnas, ty icke lära Herrarne ändra sitt omdöme med mindre försök blifvit gjorda med apparaten.

Med afseende å kostnaden för experimenten äro meningarne jemväl delade. Ena sidan försäkrar, att de skola medtaga 10 à 15,000 kronor; andra sidan åter utlofvar, att kostnaden ej skall blifva större än 1,000 kronor. Jag kan ej veta detta så noga, men nog före-

Om anslag för anställande af prof med den Wedelinska kontrollapparaten. (Forts.)

faller det mig besynnerligt, att försöken skulle blifva så dyra, som man velat påstå, ty det visar sig af handlingarne, att uppfinnaren redan gjort försök på egen bekostnad vid ett bränneri i Göteborg. Man torde få antaga, att han ej velat eller varit i tillfälle att uppoffra någon större summa derpå. Men skulle han mot förmodan det gjort, så synes han åtminstone sjelf vara öfvertygad om apparatens förträfflighet; eljest hade han väl ej underkastat sig någon större utgift för experiment. En kapten Lindhé, som lärer varit mycket använd och fortfarande innehar anställning som bränvinskontrollör, har rörande den preliminära profning, som sålunda egt rum i Göteborg, afgifvit en utförlig berättelse, deri han säger, att den Wedelinska apparaten uppfyller allan rättfärdighet.

Under sådana förhållanden måste jag för min del, oaktadt äfven jag är sparsam med statsmedel, bevilja anslag till försöks anställande, i ändamål att få utrönt, hvartill Herr Wedelins uppfinning duger. Jåg vill derför vara med om att bifalla motionärens förslag.

Häruti förenade sig Herrar *Lasse Jönsson* och *Sjö*.

Herr Hedlund: Efter den siste talaren har jag ganska litet att tillägga. Han har rigtigt stält frågan på den spets, der den bör stå, nemligen att vara icke en fråga huruvida den Wedelinska apparaten är den bästa möjliga och öfverträffar den Siemens-Halskeska, utan en fråga derom, huruvida en svensk uppfinning må pröfvas eller ej. För att rätt fatta rigtigheten af detta, ber jag att till hvad den förre talaren anförde få lägga några ord.

Jag vill då i minnet återkalla gången af denna sak. När Herr Wedelin med sin uppfinning vände sig till tre särskilda personer, nemligen fysikern professor Edlund, den gamle mekanikern och matematikern Friherre Wrede och professoren i mekanik Dahlander, så gåfvo de om hans idé — märk väl om hans idé, ty apparaten var då ännu ej färdig — de mest fördelaktiga omdömen. Derefter vände han sig till chefen för bränvinskontrollbyrån Friherre Fock med hemställan, att staten måtte, på dessa vitsord inköpa apparaten. Men Friherre Fock var allt för försigtig och förståndig att gå in på en sådan affär, utan att erhålla andra garantier än förenämnda intyg. Han svarade: »nej, min herre! — Låt först pröfva apparaten, och om den består profvet, så skall det bli officiel kontroll, hvarefter jag skall tänka vidare på saken». Uppfinnaren följde anvisningen, lät utföra sin apparat och anstälde de äskade försöken, hvaröfver han fick de mest fördelaktiga intyg ej blott af officielle kontrollanten Kapten Lindhé, utan äfven af en sakkunnig person, Lektorn vid Chalmerska slöjdskolan i Göteborg R. Ekstrand. Nu hade således saken hunnit det stadium, att apparaten bort få erhålla den officiella profningen för statens räkning. Men i stället inträffade denna serie af underbart motstånd från Friherre Focks sida, hvarom handlingarna vittna. Jag uttalar detta öppet med så mycket mindre tvekan, som Friherre Fock sitter här sjelf och svarar för sin gerning.

Om anslag för anställande af prof med den Wedelinska kontrollapparaten. (Forts.)

Det framgår af handlingarne, att då Friherre Fock infann sig i Göteborg för att taga kännedom om apparaten och förordna om den slutliga profningen, så hade han mot apparaten idel anmärkningar, såsom att en pip stack ut på orätt ställe m. m., hvilka anmärkningar uppfinnaren sedermera gendrifvit. I anledning häraf ville Friherre Fock ej gå i författning om försöks anställande för statens räkning. I stället svarade han uppfinnaren: »gå till Kongl. Maj:t». Mannen går derför till Kongl. Maj:t; men Kongl. Maj:t, som icke begriper saken, vänder sig till Friherre Fock eller rättare till komiterade, bland hvilka, utom Friherren, sitta två sakkunnige män. Nåväl, af dessa kunnige män är Friherre Fock den mest kunnige och den mest vägande, men han svarar: »nej, vi vilja icke köpa eller profva apparaten». En af de tre var dock af annan mening — hans namn står i handlingarne, så att det ej nu behöfver särskildt nämnas — men hans åsigt hade, af någon anledning som jag icke förstår, icke införts i protokollet till ledning för Kongl. Maj:t. Då handlingarne återkommo till Kongl. Maj:t, blef det så, att Kongl. Maj:t följde hvad de tre vise männen i komitén hade sagt. Nåväl, under tiden hade mannen begärt att få företräde dels hos Chefen för Finansdepartementet, dels hos ordföranden i komitén. Den förre kunde man nu icke fordra skulle hafva tid; han var upptagen af riksdagsgöromål, särskildt med lösningen af det kinkiga problemet att på en gång hjelpa och stjelpa privatbankerna. Han kunde således ej utsätta någon tid för mottagande af uppfinnaren och åhörande af hans närmare förklaring. När mannen kom till komitén och bultade på dörren, slapp han icke in der heller. Komitén svarade: »nej, det är för sent». — »Kan jag icke åtmistone få komma in, innan protokollet justeras?» — »För sent!» förklarade komitén. Hade jag suttit i komitén, skulle det varit mig en stor glädje, om uppfinnaren der infunnit sig för att närmare förklara sin apparat. Hade jag haft den lyckan eller olyckan, den nåden eller onåden att vara chef för Finansdepartementet, skulle det varit mig en stor fägnad, att i en sak, som gäller besparingar för staten, måhända kunna inför hela svenska folket eller dess ombud säga: »mannens förslag duger». Hvarken Finansministern eller chefen för kontrollbyrån unnade sig emellertid en sådan trygghet, utan lemnade saken in suspenso och ville ej låta apparaten profvas. Men uppfinnaren ville icke låta sig nöja dermed. Och detta kan jag icke förtänka honom; ty uppfinningen gälde icke allenast något, som endast kunde tillgodogöras på denna väg, utan en sak, som genom regeringens mellankomst kunde blifva en affär för staten genom att minska kostnaderna vid bränvinskontrollen. Hvad är nu anledningen, att Kongl. Maj:t och chefen för kontrollbyrån icke velat låta mannens uppfinning genomgå ett prof? Jo, de stora kostnaderna! »Den största sparsamhet måste iakttagas!» För detta skäl har äfven jag en stor respekt. Men Friherre Fock har bland annat yttrat, att då här begärts ett förslagsanslag på 1000 kronor, böra vi icke inbilla oss, att det kommer att stanna dervid, emedan det blefve nö-

Om anslag för anställande af prof med den Wedelinska kontrollapparaten. (Forts.)

digt att vid ett särskildt derför anskaffadt bränneri anställa undersökningen med denna märkvärdiga apparat. Jag ber att i detta afseende få hänvisa till handlingarna. Uppfinnaren har nemligen stält icke blott sin apparat, utan äfven ett bränneri till Kongl. Maj:ts förfogande i och för undersökningar. Men kontrollanten — den officiella kontrollanten — kunde han ej anskaffa. Icke för kostnadens skull, ty i Göteborg hade nog funnits personer, som velat åstadkomma de nödiga medlen härför af intresse för saken. Men icke hade en sådan af uppfinnaren sjelf framställd och aflönad kontrollant kunnat ega det vitsord som en af regeringen förordnad och med dess instruktion i sådant afseende försedd person. Under tiden var man icke rädd för kostnaderna, då det gälde att sända en person till Ryssland i ungefärligen enahanda uppdrag, ehuru jag är fullt öfvertygad, att det kostat mera att skicka en person till Ryssland, än till Göteborg. Jag klandrar dock ingalunda den ryska resan; men jag anser det vara af en synnerlig vigt, att svenska regeringen och myndigheterna låta en väl vitsordad uppfinning vederfaras rättvisa, så att den åtminstone må blifva profvad. Detta har varit anledningen, hvarför jag här uppträdt.

Här har också yttrats af chefen för kontrollbyrån, att en mängd uppfinningar uppstå, och att han nyligen afvisat personer, hvilka kommit med nya uppfinningar. Jag ber vördsamt att få fråga: med hvad rätt afvisar han dessa uppfinnare? För min del håller jag före, att, om en uppfinning framställes, som afser att vinna besparingar i statsutgifterna, bör den *icke* afvisas. Jag känner af egen erfarenhet till, att en mängd projekt framställas än i den ena, än i den andra rigtningen. Jag anser dem icke böra afvisas, emedan jag resonnerar som så, att, om hundra fara vill, så kan måhända den hundradeförsta vara bra och ganska väl uppväga alla de andra misslyckade; och jag tror, att icke endast vanlig humanitet fordrar, att man lyssnar till sådana personer, som kanske i åratal grubblat öfver en uppfinning, utan också afseendet å statens bästa, när det gäller uppfinningar af sådan art som de ifrågavarande.

Jag upprepar än en gång, att jag icke är kompetent att bedöma apparatens användbarhet; men att man på principiella skäl skall förkasta den, när man en gång bragt uppfinnaren att utföra och profva den, det kan jag icke gilla. Antingen har man icke sett sig för, då idén först undersöktes och uppfinnaren manades att med icke obetydliga kostnader sätta den i verket, eller ock har man misstagit sig, då man icke låtit apparaten afprofvas. Här gäller det en ömtålig fråga, mine Herrar! Här gäller det, huruvida en man, som gjort sitt bästa, men råkat stöta hufvudet mot en byråkratisk vägg, skall kunna med Riksdagens tillhjelp genombryta denna vägg och sålunda slutligen erhålla rättvisa, hvilket i förevarande fall innebär endast en opartisk undersökning af hans uppfinning.

Herr *Lind* instämde med Herr Hedlund.

Om anslag för anställande af prof med den Wedelinska kontrollapparaten. (Forts.)

Herr F. G. Sandvall: Öfverallt i landet talas det om, huru man hushållar med statens medel, — huru man slösar med anslagen i alla rigtningar. Jag skulle önska, att hvarje svensk medborgare vore här i detta ögonblick och hörde, huru man så strängt håller på en tusenkronesedel, och jag är säker på att allt vidare förtal vore tystadt.

Saknande nödig detaljkännedom i frågan, för att kunna lemna någon utredning deri, skall jag icke blifva mångordig. Jag vill endast påpeka, hurusom af här uppträdande talare blott tvenne yttrat sig mot den omhandlade apparatens duglighet. Jag tror dock att lika litet de som jag och de flesta här närvarande hafva den kännedom om apparaten, färdig, uppsatt och profvad, som behöfves för att yttra sig om densamma och än mer för att uttala sin förkastelsedom öfver den.

Ett gammalt ordspråk säger: ingen är profet i sitt eget land. En föregående talare, en representant på skånebänken, har framhållit tvenne fel hos apparaten. Men att döma af hans yttrande i öfrigt, tror jag, att han glömt det största felet hos apparaten, nemligen att den härleder sig från en svensk uppfinnare!

Jag anhåller att på det varmaste få tillstyrka bifall till motionen.

Herr Sven Nilsson: Den siste talarens yttrande, att den omhandlade apparatens största fel låge deri, att den vore en svensk uppfinning, kan jag icke låta inflyta i protokollet utan att deremot hafva inlagt min kraftigaste protest; likasom jag, hvad särskildt mig vidkommer, protesterar mot den uppfattning, att apparatens svenska ursprung skulle vara ett skäl för mig att motsätta mig det ifrågasatta anslaget.

Hvad angår diskussionen i öfrigt, synas de derunder gjorda anmärkningarne icke egentligen gälla Stats-Utskottet. Deremot har den talare, som näst före den siste hade ordet med hela sin kraft rigtat sitt klander mot en enskild person. Att härom yttra mig torde dock vara öfverflödigt, allrahelst den person, som var föremål för denna uppmärksamhet, nog vet att försvara sig sjelf, då han är ledamot af denna Kammare. Men i anledning af ett par andra yttranden, som fälts här under diskussionen, ber jag att få göra några erinringar.

Man har sagt, att man icke begär annat, än att den svenska apparaten måtte blifva profvad. Men, mine Herrar, de talare, som vitsordat apparatens förträfflighet och derföre förordat densamma, hafva ju sjelfva sagt, att den *är* offentligen afprofvad. Intyget härom är afgifvet af en *svensk* kontrollör, som efter vederbörligt tillstånd verkstält profningen. Beviset finnes bifogadt motionen och är således af Kammaren väl bekant. Och hvad säger denne kontrollör om resultaten af de verkstälda profven? Jo, att dessa »resultat hafva af de gjorda försöken utvisat, att den vackra uppfinningen i allo tyckes motsvara de förhoppningar, som dervid varit

fästade.» Men af samma intyg ådagalägges på det mest tydliga sätt att bränvinet skall både mätas och profvas, *sedan* det passerat apparaten, för att kunna få utrönt den myckenhet bränvin, för hvilken skatt skall erläggas. Således när kontrollören — såsom hittills — får mäta och profva bränvinet för att få reda på den skatt, som staten skall erhålla: motsvarar då den vackra uppfinningen de förhoppningar, som varit fästade vid densamma? Är icke detta tillräckligt vitnesbörd derom, att apparaten är undersökt, och att han icke uppfyller de fordringar man måste ställa på densamma för att kunna anses användbar? Jag är säker på, att hvar och en, som förstår saken och vill taga reda på den af Herr Lindhé verkstälda afprofningen, skall nödgas erkänna, att det är den lefvande kontrollören, som får verkställa både mätningen och profningen, och att apparaten dervid ingenting kan göra. Hvarken motionären eller talaren på göteborgsbänken kunna med skäl påstå motsatsen, och att apparaten vid sådant förhållande är oduglig för sitt ändamål, tror jag vara till fullo ådagalagdt af den undersökning, som redan egt rum.

Om anslag för anställande af prof med den Wedelinska kontrollapparaten. (Forts.)

En annan talare, på dalabänken, som förordat motionen, har för ändamålet åberopat intyg, lemnade i en brochyr, som blifvit utdelad här i Kammaren. Och då jemväl andra talare åberopat samma intyg, ber jag i anledning häraf att få uppläsa några ord ur nämnda intyg, som bäst karakterisera desamma; dessa ord förekomma på fjerde sidan i brochyren. Der heter det nemligen: »Om, såsom jag hoppas, anstälda försök komma att ådagalägga, att den föreslagna apparaten med samma noggrannhet som *Siemens och Halskes* angifver bränvinets *procenthalt* af *alkohol,* så har den obestridligen det företrädet framför denna, att angifva det tillverkade bränvinets *qvantitet,* fullkomligen oberoende af den temperatur, vid hvilken det genomflutit mätaren.» Ja, kunde den Wedelinska apparaten lika som Siemens och Halskes angifva procent- och alkoholhalten, så vore det uppenbart, att deri låge ett skäl till dess förordande. Men som den, enligt intyg af kontrollören Kapten Lindhé, icke kan detta, hvilket äfven framgår af andra i brochyren intagna intyg, anser jag densamma vara oduglig eller åtminstone icke fri från de brister, som icke få vidlåda en apparat, afsedd att införas i vårt land, såsom bränvinskontrollapparat. Ett synnerligt skäl till bifall åt Utskottets förslag torde äfven ligga deri, att alla de talare, som uppträdt till försvar för motionen, hafva alla öppet förklarat, att de ej förstå saken. Med sådana skäl brukar man vanligen komma till motsatta yrkanden.

Jag yrkar således fortfarande bifall till Utskottets förslag.

Herr Lyttkens: Hur frestande det än är att följa min högtärade vän på göteborgsbänken på den bana, han i sitt anförande beträdt, så hindra de rop å proposition, som nyss hördes, mig att gifva vika för denna frestelse. Jag vill derföre blott säga, att då

Om anslag för anställande af prof med den Wedelinska kontrollapparaten. (Forts.)

han i och för den nu ifrågavarande saken tror, att han behöfver bryta en lans för den svagares försvar och med sin vanliga stora talang storma mot »byråkratiens vägg», så är det denna gång temligen malplaceradt. En sådan lansbrytning kan sparas till dess den är påkallad och behöflig. Men vid detta tillfälle anser jag den af skäl, jag närmare skall söka utveckla, temligen öfverflödig.

Frågan gäller nu att lemna ett förslagsanslag, d. v. s. ett anslag till obegränsadt belopp, för att profva och understödja en uppfinning, som uppfinnaren påstår skall göra kontrollörer så till vida öfverflödiga, att de skulle blott behöfva komma till bränneriet en eller annan gång under bränningsterminen eller knappast så ofta som nu öfverkontrollörerna, samt dessutom lemna säkerhet mot försnillning, så att den hindrar kontrollör och bränvinstillverkare att vara i maskopi med hvarandra om att försnilla bränvin undan beskattning.

Kontrollapparaternas vänner söka att omgifva dessa apparater med en nimbus af högt anseende, i det de förklara, att dessa apparater skulle kunna göra kontrollörerna nästan öfverflödiga. Jag skall försöka något skingra denna nimbus, i det jag skall bjuda till att visa, att hvilken apparat man än anskaffar, den dock icke gör kontrollören umbärlig.

Kontrollörens göromål är bland annat att tillse, att icke något bränvin olofligen afledes och uttages, så att det undgår beskattning. För detta ändamål förseglar eller tilläser han alla de delar af bränvinsbränningsredskapen, hvarigenom bränvin kan olagligen afledas, och tillser flera gånger om dygnet att ej någon olaglig bränvinstillverkning eger rum. Han utöfvar, så att säga, en ständig polis i detta hänseende. Han skall dessutom ständigt vistas på bränningsstället, för att, i fall något går itu, det utan dröjsmål må kunna iordningsställas. Det kan t. ex. hända att ett rör eller glasprofvaren i lyktan springer itu, dennas glasrutor eller glaskupa sönderslås. Bränvinsbrännaren får ej hafva nyckeln till lyktan, får ej bryta någon försegling, allraminst å rör, hvarigenom sprit ledes, kontrollören måste finnas till hands för att reparationen kan få genast och utan dröjsmål företagas, och han skall tillse, att under tiden ingen uttagning af bränvin eger rum samt, så fort reparationen är verkställd, genast ånyo försegla eller tilläsa hvad som skall förseglas och tilläsas.

Hur strängt nuvarande lagbestämmelse håller på att kontrollören ständigt skall vara tillhands å bränvinstillverkningsstället, synes deraf, att han är förbjuden att aflägsna sig från bränneri utan att derom göra anteckning i journalen och under intet vilkor mer än tre timmar något dygn, med undantag af Söndagen, då denna tid kan utsträckas till 5 timmar. Hur angeläget för bränvinsbrännaren det är att kontrollören är till hands för att i fall något går sönder han skall kunna genast och utan dröjsmål gå i författning om att reparera skadan, vet hvar och en, som något känner till denna handtering. Förlusten af ett längre dröjsmål kan genom mäskens surning och

grönmaltets förväxning uppgå till högst betydligt belopp. Bränvinsbrännaren anser jag alltså hafva rättighet att påfordra, att kontrollören för detta ändamål skall vara tillstädes, när han behöfver och påfordrar hans närvaro; han bör ej underkastas den olägenheten att med lång tids utdrägt söka honom på vidt skilda och okända vistelseorter inom ett vidsträckt område.

Om anslag för anställande af prof med den Wedelinska kontrollapparaten. (Forts.)

Dessa båda nu nämnda funktioner kan omöjligt någon apparat verkställa. Derföre äro kontrollörer oumbärliga, hvilken kontrollapparat som helst användes, det må nu vara Wedelinska eller Siemenska.

Vidare har kontrollören ytterligare trenne funktioner att uppfylla: han skall uppmäta och profva bränvinet, han skall bokföra resultatet häraf och han skall antingen utlemna bränvinet eller inlägga bränvinet å nederlag och föra räkning öfver det å nederlag inlagda bränvinet; denna senare del af hans göromål kan ej heller någon maskin göra.

När nu kontrollörer under alla omständigheter behöfvas, så skulle det tyckas, att dessa dyra kontrollapparater vore öfverflödiga, men det äro de ej, ty de hafva en annan och det ganska vigtig sak att uppfylla: de skola hindra att ej bränvinsbrännare och kontrollör kunna vara i komplott för att bedraga kronan å tillverkningsafgiften. En talare har väl sagt, att det skulle vara att förolämpa och chikanera statens kontrollörer, om man förutsatte, att de skulle inlåta sig på en sådan komplott och bestjäla staten. Men all brottsmålslagstiftning utgår ju från den förutsättning att förbrytelser kunna ega rum. Vi skulle ju ej behöfva någon lagstiftning om stöld, derest alla menniskor vore ärliga; men nu äro icke alla ärliga, och derföre måste vi för sådant fall lagstifta; och ej kan man säga, att det är att chikanera någon derföre att sådana lagar skrifvas. Lika litet kan det sägas att det är att förolämpa en i allo aktningsvärd embetsmannacorps, om man vidtager åtgärder, som betrygga statens rätt mot möjliga öfverträdelser, och fördenskull hafva ju lagstiftarne redan nu i detta hänseende vidtagit åtgärder genom anställning af öfverkontrollörer; men dessa kunna dock ej anses nog verksamma att förekomma underslef, ifall kontrollören och bränvinsbrännaren skulle vara i komplott, ty dessa senare skulle vara bra enfaldiga, om de ej den dag öfverkontrollören är närvarande profvade rigtigt för att sedan återgå till den gamla trallen.

Om nu en apparat finnes, som kunde förekomma att underslef eger rum, så vore ju redan mycket vunnet, men då skall också denna apparat göra detta, eljest är den onödig. Låt oss då tillse om den nu ifrågavarande Wedelinska apparaten kan fullgöra detta, och om den i sig innebär egenskaper, som, antingen sådan den nu är eller genom att utvecklas och förbättras, kunna uppfylla dessa fordringar på ett sätt, att det förtjenar att man uppmuntrar den och kostar penningar på den.

Wedelinska apparaten uppmäter bränvinets qvantitet och tager

Om anslag för anställande af prof med den Wedelinska kontrollapparaten. (Forts.)

af det uppmätta bränvinet en mindre del, jag tror det är $\frac{1}{4000}$:del såsom prof, hvilket förvaras inom en i apparaten befintlig flaska. Detta kan apparaten upprepa i en längre tid, så att uppmätningen af bränvinet ej behöfver göras dagligen; men för att bestämma, hur mycket alkohol, som genomgått apparaten, fordras en ytterst noggrann operation, som skall af kontrollör verkställas; denna operation, som består i att väga och profva de i flaskan från hvarje aftappning uppsamlade små profqvantiteterna, skall och bör nödvändigtvis ske med den allra största ackuratess och noggrannhet, emedan, om fel begås, så, enär resultatet af profningen skall 4,000-dubblas för att gifva slutresultatet, kan af dessa fel blifva en ganska stor differens. Men äfven om sådan noggrannhet kan och blifver som regel iakttagen, så lemnar apparaten ingen trygghet för att icke afsigtliga fel begås, som sedan ej kunna upptäckas, det vill säga, den angifver ej på minsta vis eller förhindrar att sådana uppsåtliga fel äro begångna, ty den profvar ej sjelf och den antecknar ej heller, hur mycket alkohol, som passerat apparaten; och sedan profflaskan är uttagen, är det ingen möjlighet för öfverkontrollören att efteråt kunna undersöka, om afsigtliga eller oafsigtliga fel äro begångna.

Den Siemenska apparaten deremot mäter, profvar och antecknar den mängd alkohol, som gått igenom densamma, och denna anteckning sker på en tafla, som ej af kontrollör eller bränvinstillverkare kan åtkommas och tummas. Den innebär uti sig möjligheten för öfverkontrollören, som bör hafva nyckeln till apparaten, att, när helst han inspekterar bränneriet, se och bedöma om den af kontrollören bokförda mängden af bränvin är den rigtiga. Om denna apparat i verkligheten kan ega bestånd, utan att råka i olag, och om den ej genom bränvinstillverkarens åtgörande kan fås att missvisa, derom vågar jag nu ej yttra mig, och det hörer ej heller till hvad nu är i fråga att afgöra, eller om den Wedelinska apparaten fullgör de fordringar, som å en dylik apparat kunna och böra ställas. Den Wedelinska apparaten, fastän den, enligt afgifna intyg, lärer fullständigt fullgöra uppmätningen af bränvinet, kan dock icke sjelf *profva eller angifva alkoholmängden, ej heller anteckna densamma,* och innebär icke i sig någon möjlighet för, att den genom förbättring af densamma kan komma dertill, emedan det ligger i principen för dess verksamhet, att profningen skall ske efteråt å det af apparaten uttagna profvet. Derföre anser jag att staten ej bör utgifva några penningar för att pröfva en maskin, som för statens ändamål ej uppfyller de vilkor och betingelser, som man kan fordra af en dylik apparat. Ej heller böra vi locka uppfinnaren att använda tid och penningar på ett företag, som ej leder till någon frukt.

Äfven anser jag, att den så mycket klandrade åtgärden af vederbörande att afslå uppfinnarens begäran, är både rigtig och välbetänkt, och att denna åtgärd ej förtjenar att kallas hvarken orättvis eller »en byråkratisk vägg», som hindrar uppfinnaren, derför att

han är svensk, att få sin i visst fall visserligen snillrika, men ej fullkomliga och ej tillfyllestgörande, uppfinning för statens räkning använd.

Om anslag för anställande af prof med den Wedelinska kontrollapparaten. (Forts.)

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag och afslag på motionärens begäran om ett förslagsanslag för ifrågasatta ändamål.

Chefen för Kongl. Finansdepartementet Herr Statsrådet Forssell: Jag ber att med anledning af hvad en talare på göteborgsbänken anfört få yttra några ord.

Jag bestrider hans uppgift, att jag någonsin vägrat den ärade uppfinnaren af ifrågavarande apparat företräde. Om jag erinrar mig rätt, har jag haft det nöjet att med honom samtala om denna apparat, om hvars egenskaper jag naturligtvis icke kan vara någon kompetent domare, minst tre gånger; då han sista gången i bref anhöll om ett ytterligare samtal med mig, var ärendet redan afgjordt.

Jag har i denna fråga haft att mot förordet af uppfinnaren sjelf och intygen af tre högt ansedda män, hvilka uttalat sig för Herr Wedelins idé, innan apparaten var fullt färdig och profvad, och hvilka yttrade sig, såsom en talare erinrat, utan hänsyn till det särskilda kontrollsystem, som i Sverige är rådande, väga intygen af tre män, hvilka varit i tillfälle att granska apparaten, sedan den blifvit färdig och vid bränneri afprofvad, och hvilka granskat densamma med sakkunskap och särskild hänsyn till det svenska kontrollsystemets egendomliga fordringar. Jag fann då att dessa sakkunniga män bedömt den så, att densamma icke kan anses motsvara vårt kontrollsystems fordringar och icke heller hafva de gifvit någon utsigt till att en ny profning skulle kunna ådagalägga ett motsatt förhållande, hvaremot icke obetydliga kostnader skulle vara med en sådan profning förknippade. Det var på grund af detta yttrande, som jag vågade tillstyrka Kongl. Maj:t att icke företaga ny profning af denna apparat. Om nu Riksdagen skulle gifva ett anslag till bekostande af denna apparats förnyade profning och om derefter sakkunniges utlåtande kommer att ånyo utfalla till nackdel för apparaten, så hoppas jag det icke inom Riksdagen skall ånyo göra sig gällande en sådan stämning, som nästan uteslutande beror på uppfinnarens nationalitet, ty densamma bör naturligtvis icke i en fråga, sådan som den nu förevarande, vara det hufvudsakligen afgörande motivet.

Herr Rubenson: Då man i en enkel och praktisk sak slår på den fosterländska strängen, blir jag för min del alltid betänksam och börjar fundera på om den sak, man förfäktar, verkligen kan vara så förträfflig, som man vill låta påskina, då man icke uteslutande håller sig till de argument, som ligga i sjelfva sakens egen beskaffenhet. Så äfven här. Man har stält frågan på sin spets genom att uppställa den så: skall man icke bevilja en lumpen penningsumma för att en *svensk* man skall få pröfva sin uppfinning? Det kan då

Om anslag för anställande af prof med den Wedelinska kontrallapparaten. (Forts.)

vara skäl att se efter, om uppfinningen verkligen är svensk. Det är möjligt att så är; jag vet det icke; men det är också ganska möjligt att en sådan uppfinning som denna blifvit gjord i Tyskland eller något annat land. I det utlåtande, som de tre sakkunnige män afgåfvo, hvilka yttrade sig, innan den för afgifvande af förslag till ny bränvinslagstiftning nedsatta komité afgaf sitt utlåtande till Kongl. Maj:t om apparaten, omnämndes de personer, som uppfunnit kontrollapparater, och klassificerades dessa apparater i två slag, nemligen de, som kunde både mäta och profva bränvinet, och de, som kunde blott mäta detsamma. Bland apparater, som kunna allenast mäta bränvinet, nämndes sådana konstruerade af Byråchefen Nicander, Ingeniören Holmgren, Professor Edlund, Öfverdirektören Styffe m. fl. Den ifrågavarande uppfinnaren, Herr Wedelin, har varit nog naiv att i sitt genmäle mot komitén inför Kongl. Maj:t medgifva, att dessa uppgifter voro honom fullständigt obekanta. Detta bevisar att Herr Wedelin icke haft någon aning om att andra personer inom landet försökt att lösa samma problem som han genom sin uppfinning. Det visar åtminstone att Herr Wedelin icke ligger synnerligen djupt i denna fråga. Det förefaller mig under sådana omständigheter mindre sannolikt, att ifrågavarande apparat kan anses innefatta en af Herr Wedelin gjord svensk uppfinning. Möjligen kan han hafva uppfunnit en mer eller mindre sinnrik mekanism, som förenklar en förut befintlig apparat och gör den mera brukbar, men frågan har då icke så stora dimensioner, som man velat gifva densamma.

Vidare har man velat på en åberopad allmän mening grunda ett beslut om anslag för detta ändamål. Häremot ber jag att få invända, att den allmänna meningen betyder ganska litet, om den icke grundar sig på kännedom af saken. Kommer dertill att man har skäl antaga, att denna allmänna mening tillkommit genom den persons tillskyndelse, hvars fördel här är i fråga, så har man ännu mera anledning att vara misstänksam.

Herr Wedelin har uti en år 1878 utgifven brochyr yttrat följande: »Det inses lätt att genom anbringande af en dylik apparat vid hvarje bränneri ständiga statens kontrollörer blifva öfverflödiga och kunna ersättas af resande kontrollörer, som hafva ett större distrikt och endast behöfva öfvervaka, att intet inbrott sker i det af staten tillästa rummet samt någon eller några gånger om året afläsa den uttappade spritqvantiteten och efterse dess styrka, som visas af compteuren och det i cisternen C förvarade profvet.»

Ensamt detta stycke visar, såsom Herrarne sjelfva kunna dömma utaf hvad Friherre Fock förut anfört, att uppfinnaren sjelf icke haft det ringaste begrepp om den svenska bränvinskontrollen, hvilket väl dock i första rummet fordras för att kunna åstadkomma en i ett sådant bränneri användbar kontrollapparat.

Men, säger man, skall man då icke, när det är en *svensk* uppfinning, åtminstone sätta uppfinnaren i tillfälle att få apparaten prof-

vad för utrönande, huruvida uppfinningen duger för oss eller icke. Till genmäle härå anhåller jag att få framdraga ett exempel. Om en svensk industiridkare, exempelvis utgifvaren af en tidning, annonserar efter en bokhållare, en person som kan både räkna och skrifva, och dertill anmäla sig samtidigt en utländing, som kan båda delarne, och en svensk yngling, som säger: »jag kan visserligen icke räkna, utan endast skrifva, men anhåller det oaktadt att få aflägga prof», icke lärer väl någon då klandra tidningsutgifvaren, om denne svarar att han icke kan antaga sökanden, enär, äfven om profvet i det stycke han säger sig kunna, skulle utfalla aldrig såväl, han icke kan hafva tillräcklig nytta af honom, då han behöfver en person, som både kan räkna och skrifva. Om detta åtgörande af näringsidkaren blefve föremål för kritik, så undrar jag just hvilkendera af de två, den som blefve föremål för kritiken eller den som kritiserade, skulle komma att dervidlag draga det kortaste strået.

Om anslag för anställande af prof med den Wedelinska kontrollapparaten. (Forts.)

En talare på göteborgsbänken har tillåtit sig att basera största delen af sitt anförande på enskilda samtal, som skulle hafva egt rum mellan uppfinnaren af den svenska kontrollapparaten och en embetsman. För min del tror jag det alldeles icke vara lämpligt att på sådant bilda sig ett omdöme och ännu olämpligare anser jag det vara att här framdraga dylika uppgifter om enskilda samtal och vilja på dem grunda ett Riksdagens beslut. Jag hoppas och antager att den, mot hvilken klandret var rigtadt, icke skall begagna sig af den tillfälliga omständigheten att han är representant i denna Kammare för att ingå i svaromål på hvad i sådant afseende blifvit sagdt.

Slutligen ber jag endast få tillägga att, äfven om man ser saken från uppfinnarens synpunkt, jag dock tror att de, som uttalat sig för att icke göra några ytterligare försök med apparaten, gjort uppfinnaren en större tjenst än de som genom att vilja medgifva sådana försök ingifva honom falska förhoppningar, hvilka likväl sedermera icke skola kunna förverkligas. En hvar, som vill och kan läsa emellan raderna i den brochyr, som här utdelats i frågan, skall, derom är jag fullt öfvertygad, inse att ett medgifvande för Herr Wedelin att få hans kontrollapparat ytterligare profvad skulle hafva satt i gång ännu skarpare agitationer för dess slutliga antagande än dem som nu åstadkommits för att få den profvad på allmän bekostnad.

Friherre Fock: Vid denna öfverläggnings början väntade jag med skäl att få höra en verkligt sakrik diskussion, deri mina motståndare skulle söka visa att den ifrågavarande apparaten egde förtjenster, som gjorde den värd att ytterligare undersökas; men i stället har jag fått veta att de alldeles icke känna till densamma. Hvad de deremot så mycket mera känt till, det är *min* person och *mitt* åtgörande i denna sak.

Jag vill icke träda grundlagens bud för nära genom att upptaga något personligt utfall, ej heller att ingå i något detaljeradt

Om anslag för anställande af prof med den Wedelinska kontrollapparaten. (Forts.)

försvar för hvad jag gjort i denna sak, ty jag är icke skyldig att inför Kammaren ansvara för det sätt, hvarpå jag uppfylt min embetspligt.

Det är faktiskt, att jag varit i Göteborg och besett apparaten, emedan jag ville se den utförd och anbragt i ett bränneri, äfvensom att jag då gjorde mina anmärkningar emot den omtalade pipen, öfver hvilken den ärade representanten för nämnda stad på min bekostnad sökt göra sig så lustig. Men det är genom denna oskyldige pip, som tillverkaren ur sprithållarerummet aftappar hela den obeskattade tillverkningen, och den är derför alldeles icke så betydelselös, som man låtit påskina, och den är oundgänglig för principen i hela apparaten. Men hvad jag nu egentligen vill uttala, det är att jag för min del visst icke har något emot, om Riksdagen vill uppoffra 15 à 20,000 kronor för att få veta att ifrågavarande apparat *icke* kan för det afsedda ändamålet användas. Jag har visst icke något deremot att invända, men anser det också för min skyldighet att, då jag tror mig besitta sakkunskap, uttala, att det är bortkastade penningar. Man har invändt att försöken icke kunna komma att kosta så mycket, emedan uppfinnaren stält »till Kongl. Maj:ts förfogande» icke mindre än 2 brännerier till försöks anställande. För min del betviflar jag dock att han *kan* förfoga öfver enskilda brännerier till anställande af *de* försök, som i detta fall måste göras. Månne tillverkaren tillåter att hans råämnen användas för sådana experiment, som här måste göras — att en dag forcera bränningen med stark sprit, den andra med svag sprit och den tredje med vatten, för att låta detta sedermera frysa till is. Tillåter brännvinstillverkaren — för att tala om hvad försök vill säga — att inlägga rör och leda ånga in i apparaten? Jag tviflar storligen att någon tillverkare på det sättet ställer sitt bränneri till förfogande.

Sådana försök äro ej sådana småsaker, att man låter en brännvinskontrollör leda och öfvervaka dem vid sidan af tjensten. Om saken varit så enkel som uppfinnaren och somliga af Herrarne tro, så hade detta problem för länge sedan varit löst. Med den omtalade Siemenska apparaten äro omfattande försök gjorda i Tyskland, Italien, Ungern m. fl. land, och dylika experiment i samma omfattning måste anställas med den Wedelinska, om profven skola blifva upplysande och betryggande för staten. Det är icke att leka med en sådan sak. Med stor kostnad insattes för en del år sedan ett visst slags kontrollapparater i brännerierna i Österrike. Apparaten var försökt och naturligtvis af uppfinnaren och hans vänner starkt förordad. Men efter några år såg man sig nödsakad att åter taga ut apparaterna med stor uppoffring för staten.

Jag vill ej gå in på området att besvara mot mig personligen gjorda tillvitelser. Uppfinnaren har visst ej saknat tillfälle att få sina skäl och påminnelser hörda och granskade, men, mine Herrar, det förhåller sig med *denna* uppfinning som med vissa små leksaksgubbar. Huru många gånger man än slår omkull dem, resa

de sig upp igen, beroende derpå att de hafva något tungt i den nedre ändan och någonting mycket lätt i den öfre. Jag talar blott om *uppfinningen*.

Om anslag för anställande af prof med den Wedelinska kontrollapparaten. (Forts.)

Man har sagt att uppfinningen skulle vara förföljd derför att den är *svensk*. För min del har jag efter öfvertygelse deltagit i det af komiterade afgifna utlåtandet och dervid såväl som i öfrigt alldeles icke tagit hänsyn till uppfinnarens nationalitet. Jag är lika stor vän af svensk industri som någon annan och har egnat en stor del af mitt lif åt dess tjenst. De få år, jag möjligen har qvar, skall jag också egna deråt.

Jag yrkar bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr Hedlund: Jag ber Kammaren ursäkta, att jag åter tager till ordet, men det är några personliga genmälen, dem jag icke kan undgå att besvara.

Först och främst ber jag få förklara, att det är ett fullkomligt missförstånd, att jag skulle hafva yttrat att Herr Statsrådet och Chefen för Finansdepartementet vägrat uppfinnaren af kontrollapparaten företräde. Skulle mina ord hafva fallit så, hafva de ej uttryckt min mening. Förhållandet var sådant, att då Herr Wedelin första gången personligen vände sig till Herr Statsrådet, var Herr Statsrådet upptagen af en mängd andra vigtiga angelägenheter och kunde derföre ej då egna honom sin fulla uppmärksamhet, hvilket han ville göra framdeles. Då Herr Wedelin sedermera skriftligen förfrågade sig, när det var Herr Statsrådet lägligt att mottaga honom, fick han derpå icke något svar. Detta är, tror jag, det enkla faktum, sådant det föreligger. Något företräde har Herr Statsrådet sålunda icke vägrat uppfinnaren och att något sådant icke heller skulle kunnat inträffa, derför är den kännedom, vi ega om Herr Statsrådets humanitet, tillräcklig borgen.

Hvad åter beträffar det personliga utfallet emot Herr Friherre Fock, som man påbördat mig, ber jag få säga, att något sådant här alldeles icke förekommit.

Jag har endast vändt mig emot chefen för kontrollbyrån, hvars namn jag icke behöfver känna, äfven om han nu verkligen heter Friherre Fock. Skulle man, då det gäller en offentlig embetsåtgärd, icke hafva rätt att nämna embetsverkets chef, utan att detta skulle anses såsom en personlig anmärkning, då vet jag i sanning icke, huru vi skulle kunna sägas ega fri yttranderätt, så snart det gäller offentliga embetsmän. Jag ber derför ännu en gång få upprepa, att mina anmärkningar gälde ingalunda Friherre Fock personligen, men väl chefen för bränvinskontrollbyrån.

Hvad åter sjelfva frågan angår, ber jag ännu en gång att få betona, att det endast är en undersökning jag begärt, och att denna skulle blifva så dyrbar och ske med sådan ofantlig noggrannhet, som en ärad representant på stockholmsbänken nyss här yttrat, kan jag verkligen ej fatta.

Om anslag för anställande af prof med den Wedelinska kontrollapparaten. (Forts.)

Då man här sagt, att det icke behöfdes någon ytterligare undersökning än den redan utförda, skulle jag hafva gått in derpå, om man tillika kunnat bevisa, att sjelfva principerna för den Wedelinska kontrollapparaten voro origtiga; men då man påstått, att man icke borde gifva något statsanslag för att icke ingifva uppfinnaren några falska förhoppningar, vill jag opponera mig deremot, ty det är just sådana förhoppningar man från statens sida en gång gifvit honom.

Då jag nu vidhåller yrkanden på statsanslag, sker det icke blott för uppfinnarens skull, utan ock för den förut omnämnde chefens för kontrollbyrån egen skull, för regeringens skull och slutligen för svenska folkets skull, som väl kan ega rätt fordra att blifva förvissadt derom, huruvida denna uppfinning — jag betonar icke särskildt att den är svensk — kan ländа till allmänt gagn eller ej.

Jag tror icke jag begär något origtigt, då jag vill hafva säkerhet för att uppfinnaren åtnjutit sin rätt och att något tvifvel derom icke vidare hos allmänheten må förefinnas.

Då här äfven blifvit spordt, huruvida de tvenne brännerier, som erbjudits för uppfinningens profvande, skulle stå öppna för de särskilda experiment, som blifvit nämnda, så är jag naturligtvis ej i tillfälle att svara derpå, men hvarför icke hafva sport derom förut? Nu äro frågorna väl sent framkomna, synes mig.

Jag yrkar fortfarande bifall till motionen.

Herr Gustaf Ericsson: Jag ber att få fästa Kammarens uppmärksamhet på några få omständigheter och nödgas dervid börja med detsamma som talaren på dalabänken. Han sade, att han icke förstode att bedöma hvarken den ena eller andra apparaten, och på samma sätt förhåller det sig med mig. Då jag gick hit i afton, gjorde jag det i den fulla föresatsen att rösta för bifall till Stats-Utskottets förslag, men genom den diskussion, som försiggått, har jag kommit till en väsentligen förändrad åsigt, dels med afseende å uppfinnarens påståenden, dels med afseende å motionärens och Herr Lyttkens yttranden. Uppfinnaren säger sjelf, hvad som äfven min granne till venster nyss uppläste, att en apparat af den nya sorten icke behöfver kontrolleras hvarje dag eller vecka, utan en eller några gånger om året. Motionären antydde i sitt anförande, att om den tyska apparaten skulle vara missvisande i en rigtning, så skulle han blifva det fortfarande hela tiden. Herr Lyttkens sade, att lagen föreskrifver, att kontrollören skall vara närvarande vid bränneriet hvarje dag och ej får vara borta derifrån mer än 3 timmar om hvardagarne och 5 timmar om söndagarne.

Om jag nu sammanställer alla dessa omständigheter, tror jag att jag har allt skäl att rösta för bifall till det af motionären begärda lilla anslaget, ty då man säger, att den svenska apparaten icke, då öfverkontrollören kommer, utvisar huru mycket, som blifvit tillverkadt, vill det synas som om, då man påstår att bränvinet icke

behöfver mätas hvarje dag, eller ens hvarje vecka eller kanske månad, mätningen och kontrollen skulle kunna anställas af öfverkontrollören och den vid bränneriet anstälde kontrollanten gemensamt, och att de skulle kunna öfvervaka och kontrollera hvarandras beräkningar.

Om anslag för anställande af prof med den Wedelinska kontrollapparaten. (Forts.)

Till följd deraf skulle också möjligen kunna hända, att denna apparat skyddar statens rätt fullt ut så väl, om ej bättre än den andra — ett förhållande, som jag dock icke på något sätt vill söka åtaga mig att bevisa.

Skulle det likväl, jag upprepar det ännu en gång, kunna låta sig göra med den Wedelinska kontrollapparaten, att man icke behöfver profva oftare än hvarje vecka eller kanske till och med endast hvar tredje månad, då under tiden den anstälde kontrollören öfvervakar att intet våld blifvit begånget, då tror jag öfverkontrollören tillika med den vid bränneriet anstälde kontrollören lätt skulle kunna öfvervaka, att icke någon undansnillning blifvit under mellantiden begången. På dessa skäl får jag yrka bifall till motionen och på samma gång gifva tillkänna, att jag kommer att rösta för anslaget.

Öfverläggningen var slutad. Herr Talmannen upptog de gjorda yrkandena och gaf, enligt dem, propositioner såväl på bifall till Utskottets hemställan som ock på afslag å samma hemställan samt bifall i stället till motionärens förslag; och förklarade Herr Talmannen sig anse röstöfvervigt förefinnas för den förra meningen. Votering blef begärd, i anledning hvaraf en så lydande voteringsproposition uppsattes, justerades och anslogs:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemstält i 21:sta punkten af Utlåtandet N:o 11,

röstar Ja;

Den, det ej vill,

röstar Nej;

Vinner Nej, har Kammaren, med afslag å Utskottets förevarande hemställan, bifallit Herr Sjöbloms i ämnet väckta motion.

Omröstningen företogs och utföll med 72 ja mot 77 nej; varande således beslut fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

§ 6.

Föredrogos och biföllos Lag-Utskottets nedannämnda Utlåtanden:

N:o 13, i anledning af väckt motion om ändring i gällande lagbestämmelser i fråga om verkan af borgen såsom för egen skuld å vid anfordran betalbara förbindelser; samt

N:o 14, i anledning af väckt motion om ersättning för delgifning af kallelser till första förhöret i konkursärenden.

§ 7.

Till bordläggning anmäldes:

Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts Utlåtanden:

N:o 3 (i samlingen N:o 7), i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om upphäfvande, ändring eller uppskof med och förnyad granskning af Kongl. Förordningen den 22 November 1878 angående befäl å svenska handelsfartyg; och

N:o 4 (i samlingen N:o 8), i anledning af väckt förslag om underdånig skrifvelse med begäran om ändring i sättet för markegångsprisens åsättande och markegångstaxornas uppställande; samt

Andra Kammarens Tredje Tillfälliga Utskotts Utlåtanden:

N:o 2 (i samlingen N:o 9), angående väckt fråga om utfärdande af föreskrift för samtlige postanstalter i riket att med gångbart mynt inlösa obegagnade frimärken; och

N:o 3 (i samlingen N:o 10), i anledning af väckt motion om anbringande af lämplig fyrinrättning å Spåröbåk.

Dessa Utlåtanden skulle å föredragningslistan för nästa sammanträde uppföras framför de ännu oafgjorda ärenden, som redan blifvit två gånger bordlagda.

§ 8.

Justerades protokollsutdrag.

§ 9.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

Herr	*J. Andersson* i Häckenäs	under	6	dagar	från den 8 Mars.	
»	*H. Ericsson*	»	8	»	» 8 »	
»	*O. Karlsson*	»	10	»	» 8 »	
»	*C. Magni*	»	14	»	» 9 »	
»	*E. Dahlgren*	»	14	»	» 11 »	
»	*L. Anderson* i Vall	»	14	»	» 14 »	
»	*J. Andersson* i Knarrevik	»	14	»	» 17 »	
»	*E. Key*	»	14	»	» 17 »	
»	*Ola Månsson*	»	14	»	» 17 »	
»	*Johannes Bengtsson*	»	14	»	» 17 »	
»	*A. Adlercreutz*	»	14	»	» 17 »	och
»	*C. Herslow*	»	8	»	» 22 »	

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $^1/_4$11 e. m.

In fidem
H. A. Kolmodin.

STOCKHOLM, CENTRAL-TRYCKERIET, 1880.